

Komunikační dovednosti ve vybraných oborech středního odborného vzdělávání

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jitka Vidláková, Ph.D.

Vypracoval:

Vít Peňáz

Brno 2016

Na této stránce bude vložen originální formulář Zadání bakalářské práce.
Vystavený, podepsaný a orazítkovaný formulář Vám připraví vedoucí bakalářské
práce před jejím svázáním.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: Komunikační dovednosti ve vybraných oborech středního odborného vzdělávání vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 30. 5. 2016

Poděkování

Děkuji paní magistře Jitce Vidlákové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za cenné rady, vstřícnost a čas, který mi věnovala.

Abstrakt

Tématem práce jsou komunikační dovednosti žáků ve vybraných oborech středního odborného vzdělávání. Střední odborné vzdělávání bylo pro potřeby práce omezeno výhradně na tříleté odborné vzdělávání s výučním listem. Analyzovány byly pouze technické obory elektrikář, modelář, strojní mechanik, nástrojař a obráběč kovů.

Teoretická část práce si kladla za cíl zmapovat rozsah komunikačních dovedností, které jsou státem definovány v rámcových vzdělávacích programech jednotlivých oborů. Současně byly mapovány také školní vzdělávací programy jednotlivých oborů a to opět se zaměřením na komunikační dovednosti. Při tvorbě teoretické části práce byla použita metoda cíleného shromažďování informací.

Praktická část práce byla definována dvěma cíli. Prvním cílem práce bylo na základě kvantitativního průzkumného šetření zjistit, zda se stanovené komunikační dovednosti vymezené rámcovými vzdělávacími programy, respektive školními vzdělávacími programy, staly během studia součástí výuky. Druhým cílem práce bylo rovněž na základě realizovaného průzkumného šetření zjistit, zda by oslovení respondenti doporučovali zařadit do školního vzdělávání doplňkovou výuku komunikačních dovedností zaměřenou na potřeby praxe. Výsledky průzkumného šetření ukazují, že se stanovené komunikační dovednosti vymezené rámcovými vzdělávacími programy výše uvedených oborů staly součástí výuky. Průzkumné šetření rovněž potvrdilo zájem oslovených respondentů o doplňkovou výuku komunikačních dovedností zaměřenou na potřeby praxe.

Klíčová slova

Komunikativní kompetence, odborné kompetence, komunikace, komunikační dovednosti

Abstract

The subject of the thesis are the communication skills of students of selected fields in secondary vocational education. Secondary vocational education is, for the purposes of the thesis, limited solely to 3-year vocational courses with an apprenticeship certificate. Only the following technical fields have been analysed: Electrician, Model Maker, Machinist, Toolmaker and Machine Tool Operator (Metals).

The theoretical part of the thesis aimed to map the range of communication skills which are defined by the state in the national curricula of the individual fields. At the same time, the school curricula of the individual fields were mapped, and again,

with the focus on communication skills. The method of targeted information gathering was used in the writing of the theoretical part of the thesis.

The practical part of the thesis was defined by two objectives. The first objective was to find out, on the basis of a quantitative survey, whether the specified communication skills, set by the national curricula, or the school curricula, became part of the teaching during the study. The second objective was, again on the basis of the conducted quantitative survey, to find out whether the respondents would also recommend including the teaching of communication skills for practical purposes in the education. The results of the survey show that the specified communication skills have become part of the teaching. The respondents were also unanimously in favour of including the communication skills for practical purposes in the education.

Keywords

Communication competencies, vocational competencies, communication, communication skills

Obsah

Seznam obrázků	9
Seznam tabulek	10
Seznam grafů	12
1 Úvod	13
2 Cíle bakalářské práce	15
2.1 Cíle teoretické části práce	15
2.2 Cíle praktické části práce	15
3 Materiál a metodika zpracování	17
3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	17
3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce.....	18
4 Charakteristika středního vzdělávání v České republice	19
4.1 Obecná charakteristika středního vzdělávání v České republice.....	19
Stupně středního vzdělávání.....	19
4.2 Střední vzdělávání v číslech	21
4.3 Organizace středního vzdělávání.....	21
4.4 Vzdělávací programy	22
Systém vzdělávacích programů	22
5 Vymezení pojmů	23
5.1 Komunikace.....	23
5.2 Komunikační dovednosti versus komunikativní kompetence	25
5.3 Pojmy v RVP a ŠVP	26
5.4 Pojmy týkající se dotazníkového šetření.....	28
5.5 Jednání s lidmi	30
5.6 Konflikt.....	31
5.7 Společenská pravidla a společenské chování.....	32

6	Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání s výučním listem	33
6.1	Oblasti vzdělávání	33
6.2	Průřezová témata	34
6.3	Cíle středního odborného vzdělávání	34
6.4	Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání.....	35
6.5	Kompetence absolventa středního odborného vzdělávání	36
7	Školní vzdělávací program	38
8	Praktická část a výsledky práce	39
8.1	Charakteristika analytické jednotky.....	39
8.2	Cíl průzkumu.....	39
8.3	Metodika a organizace průzkumu	40
8.4	Výsledky práce	43
9	Diskuze	68
10	Doporučení pro pedagogickou praxi	72
11	Závěr	74
12	Seznam použité literatury	76
13	Přílohy	79

Seznam obrázků

Obrázek 1: Přehled stupňů středního vzdělání na území České republiky	20
Obrázek 2: Přehled žáků denního studia středního vzdělání na území ČR	21
Obrázek 3: Schéma komunikačního modelu	24
Obrázek 4: Rozložení vyučovacích hodin pro střední odborné vzdělávání s výučním listem dle RVP	33

Seznam tabulek

Tabulka 1: <i>Přehled analyzovaných oborů</i>	39
Tabulka 2: <i>Otázka č. 1</i>	43
Tabulka 3: <i>Vyhodnocení otázky č. 1</i>	43
Tabulka 4: <i>Vyhodnocení otázky č. 1 - pokračování</i>	43
Tabulka 5: <i>Otázka č. 2</i>	44
Tabulka 6: <i>Vyhodnocení otázky č. 2</i>	44
Tabulka 7: <i>Otázka č. 3</i>	45
Tabulka 8: <i>Vyhodnocení otázky č. 3</i>	45
Tabulka 9: <i>Otázka č.4</i>	46
Tabulka 10: <i>Vyhodnocení otázky č. 4</i>	46
Tabulka 11: <i>Otázka č. 5</i>	47
Tabulka 12: <i>Vyhodnocení otázky č. 5</i>	47
Tabulka 13: <i>Otázka č. 6</i>	48
Tabulka 14: <i>Vyhodnocení otázky č. 6</i>	48
Tabulka 15: <i>Otázka č. 7</i>	49
Tabulka 16: <i>Vyhodnocení č. 7</i>	49
Tabulka 17: <i>Otázka č. 8</i>	50
Tabulka 18: <i>Vyhodnocení otázky č. 8</i>	50
Tabulka 19: <i>Otázka č. 9</i>	51
Tabulka 20: <i>Vyhodnocení otázky č. 9</i>	51
Tabulka 21: <i>Otázka č. 10</i>	52
Tabulka 22: <i>Vyhodnocení otázky č. 10</i>	52
Tabulka 23: <i>Otázka č. 11</i>	53
Tabulka 24: <i>Vyhodnocení otázky č. 11</i>	53
Tabulka 25: <i>Otázka č. 12</i>	54
Tabulka 26: <i>Vyhodnocení otázky č. 12</i>	54
Tabulka 27: <i>Otázka č. 13</i>	55
Tabulka 28: <i>Vyhodnocení otázky č. 13</i>	55
Tabulka 29: <i>Otázka č. 14</i>	56
Tabulka 30: <i>Vyhodnocení otázky č. 14</i>	56
Tabulka 31: <i>Otázka č. 15</i>	57
Tabulka 32: <i>Vyhodnocení otázky č. 15</i>	57
Tabulka 33: <i>Otázka č. 16</i>	58
Tabulka 34: <i>vyhodnocení otázky č 16</i>	58
Tabulka 35: <i>Otázka č. 17</i>	59
Tabulka 36: <i>Vyhodnocení otázky č. 17</i>	59
Tabulka 37: <i>Otázka č. 18</i>	60
Tabulka 38: <i>Vyhodnocení otázky č. 18</i>	61
Tabulka 39: <i>Otázka č. 19</i>	62
Tabulka 40: <i>Vyhodnocení otázky č. 19</i>	63

Tabulka 41: Otázka č. 20	64
Tabulka 42: Vyhodnocení otázky č. 20 – díl 1	64
Tabulka 43: Vyhodnocení otázky č. 20 – díl 2	64
Tabulka 44: Vyhodnocení otázky č. 20 – díl 3	64
Tabulka 45: Otázka č. 21 - učitel	65
Tabulka 46: Otázka č. 21 - absolvent	66
Tabulka 47: Otázka č. 22 - učitel	66
Tabulka 48: Otázka č. 23 - učitel	67

Seznam grafů

<i>Graf 1: Respondenti dle oborů</i>	44
Graf 2: Písemný projev, práce s textem, komunikace	45
Graf 3: Práce s textem	46
Graf 4: Komunikace v týmu	47
Graf 5: Řešení konfliktů	48
Graf 6: Získání, zpracování a vyhodnocení informací	49
Graf 7: Vyhledání, zpracování informací	50
Graf 8: Přednesení projevu, sebeprezentace	51
Graf 9: Vzájemná komunikace, diskuze, řešení problémů	52
Graf 10: Písemný projev, emailová komunikace	53
Graf 11: Formulace názoru a jeho obhájení	54
Graf 12: Používání odborné terminologie	55
Graf 13: Společenské chování, etiketa	56
Graf 14: Kritika, komunikace	57
Graf 15: Komunikace při reklamaci	58
Graf 16: Formulace hlavní myšlenky	59
Graf 17: Schopnost komunikace v různých situacích	60
Graf 18: Klíčové kompetence - žák	61
Graf 19: Klíčové kompetence - absolvent	62
Graf 20: Klíčové kompetence - učitel	62
Graf 21: Možnost zařazení učebního bloku do školní výuky	63
Graf 22: Nabízená témata výuky	65
Graf 23: Zařazení bloku komunikačních dovedností	65
Graf 24: Ukončení studia absolventa	66
Graf 25: Hodinová dotace pro výukový blok	67
Graf 26: Délka pedagogické praxe u učitele	67

1 Úvod

Komunikujeme dnes a denně, komunikujeme s rodiči, s dětmi, se sousedy, s kolegy, denně vyřídíme spoustu telefonátů, komunikujeme v práci, v obchodě, na úřadě, v kavárně či na autobusové zastávce. Komunikujeme přes e-mail i sociální sítě. V současné době v podstatě nelze nekomunikovat.

Po ukončení studia na střední odborné škole, kde jsem studoval obor mechanik elektrotechnik, jsem nastoupil do firmy, která se zabývala realizací připojení satelitních přijímačů a internetu a to jak pro firmy, tak pro soukromé osoby. Po velmi krátké době jsem byl firmou vyslán na odbavení nasmlouvaných zakázek sám a dostával jsem se tehdy při jednání s klienty do rozličných, ne vždy zcela příjemných situací. Tehdy jsem si poprvé uvědomil, že po stránce odborných vědomostí mne škola vybavila velmi dobře a že si sám dokáži poradit i s komplikovanými technickými problémy, ale po stránce komunikačních dovedností a způsobu jednání se zákazníkem jsem žádné praktické ani teoretické zkušenosti neměl. Po čase jsem zjistil, že obdobné zkušenosti mají i mí bývalí spolužáci. Právě tato skutečnost mne inspirovala k volbě zvoleného tématu bakalářské práce „Komunikační dovednosti ve vybraných oborech středního odborného vzdělávání“.

Pomocí této práce byly zmapovány zákonem stanovené požadavky na výuku komunikačních dovedností žáků vybraných technických oborů na oslovené střední odborné škole, kde je studium ukončeno odbornou zkouškou s výučním listem. Zároveň bylo také zjišťováno, jaké komunikační dovednosti žákům po nástupu do praxe chybí.

V teoretické části práce byla uvedena základní charakteristika středoškolského vzdělávání v České republice, dále se práce vymezovala pouze na střední odborné vzdělávání zakončené výučním listem a to v rozsahu pěti technických oborů: elektrikář, modelář, strojní mechanik, obráběč kovů a nástrojař. V další kapitole se práce zabývala analýzou rámcových vzdělávacích programů a školních vzdělávacích programů uvedených oborů, a to pouze z pohledu komunikačních dovedností, hlavního tématu bakalářské práce. V následující kapitole pak byly vysvětleny odborné pojmy vztahující se k problematice rámcových vzdělávacích programů, rovněž byly zmíněny i některé pojmy, které se váží k oblasti komunikace.

Praktická část práce se zabývala přípravou a realizací průzkumného šetření stanovených cílů. Prvním cílem praktické části práce bylo na základě průzkumného šetření zjistit z pohledu respondentů, zda stanovené komunikační dovednosti vyme-

zené rámcovými vzdělávacími programy byly u výše uvedených oborů během studia součástí výuky. Druhým cílem práce bylo rovněž na základě průzkumného šetření zjistit, zda by z pohledu respondentů bylo vhodné rozšířit výuku o komunikační dovednosti orientované na potřeby praxe. Praktická část se opírala o metodologii kvantitativního výzkumu. Z důvodu oslovení většího počtu respondentů byl průzkum realizován prostřednictvím dotazníkového šetření. Výsledky dotazníkového šetření byly v závěru práce analyzovány a zpracovány do přehledných tabulek a grafů.

2 Cíle bakalářské práce

2.1 Cíle teoretické části práce

Cílem teoretické části práce bylo zmapovat rozsah komunikačních dovedností stanovených v rámci vzdělávacího programu. Toto šetření bylo orientováno na technické obory středního vzdělání, které jsou zakončeny získáním výučního listu. Mapovány byly pouze obory elektrikář, modelář, strojní mechanik, nástrojař a obráběč kovů.

Dílčí cíle:

- charakteristika středního vzdělávání v České republice
- analýza vybraných rámcových vzdělávacích programů z hlediska cílů vzdělávání, kompetencí absolventa, kurikulárních rámců pro jednotlivé oblasti vzdělávání, průřezových témat a zásad tvorby školních vzdělávacích programů
- analýza rámcových vzdělávacích programů vybraných oborů se zaměřením výhradně na komunikaci
- komparace vybraných školních vzdělávacích programů na příslušné rámcové vzdělávací programy
- analýza vybraných školních vzdělávacích programů se zaměřením výhradně na komunikaci
- definice pojmů komunikace, komunikační dovednosti, temperament, konflikt.

2.2 Cíle praktické části práce

Praktická část práce byla definována dvěma cíli.

Prvním cílem praktické části práce bylo na základě průzkumného šetření zjistit z pohledu respondentů, zda stanovené komunikační dovednosti vymezené rámcovými vzdělávacími programy, respektive školními vzdělávacími programy, byly u vybraných oborů během studia součástí výuky.

Bakalářská práce si tedy neklade za cíl zkoumání kvality osvojení komunikačních dovedností ze strany žáků, nýbrž pouze ověřuje, zda žákům byly tyto dovednosti

v rámci výuky předány. „Výsledky vzdělávání vyjadřují žádoucí postoje a návyky žáků, kterými je škola sice povinna žáka vybavit, ale nemůže zaručit jejich uplatňování v praxi. Výsledky vzdělávání jsou stanoveny jednotně, je však zřejmé, že kvalita jejich osvojení bude záviset na vlastnostech každého žáka“ (Rámcový, 2016, s. 13).

Druhým cílem práce bylo rovněž na základě průzkumného šetření zjistit, zda by z pohledu respondentů bylo vhodné do výuky technických oborů začlenit i výuku komunikačních dovedností orientovanou na potřeby praxe. V tomto kontextu se jedná o tzv. měkké dovednosti, které jsou v současnosti vyžadovány zaměstnavateli v podstatě ihned po nástupu uchazeče do zaměstnání. Problematika měkkých dovedností v sobě zahrnuje schopnosti sebepoznání, empatie, vyjednávání, asertivního jednání, řízené řešení stresových situací a schopnosti efektivní komunikace v různých situacích (Managementmania, 2011).

3 Materiál a metodika zpracování

3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce

Materiál:

V teoretické části práce byl jako první prostudován základní právní předpis číslo 561/2004 Sb. - Zákonem o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. školský zákon), zejména pak jeho čtvrtá část, která je věnována střednímu vzdělávání.

Nosným informačním zdrojem bakalářské práce bylo prostudování pěti rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání vybraných technických oborů (elektrikář, nástrojař, modelář, strojní mechanik a obráběč kovů), které byly získány z internetového zdroje Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Z prostudovaných pěti rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP) byl pro potřeby bakalářské práce vybrán pouze zástupce, a to v podobě RVP 26-51-H/01 Elektrikář. Právě tento RVP byl ve zbytku práce uváděn jako citační zdroj a je uveden v seznamu použité literatury.

Současně byly prostudovány i školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP) zvolených oborů, které byly poskytnuty vybranou střední školou. Z důvodu zachování anonymity školy nebyly tyto ŠVP uvedeny v seznamu použité literatury.

V rámci zkoumání problematiky komunikačních dovedností byla použita odborná literatura a ověřené internetové zdroje.

Metodika zpracování:

Při tvorbě teoretické části práce byla použita metoda cíleného shromažďování informací z dostupných odborných zdrojů. Získané informace byly srovnávány, analyzovány a následně pak interpretovány tak, aby se staly podkladem pro praktickou část práce.

3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce

Materiál:

Analytickou jednotkou byla střední odborná škola. Důvodem výběru této jednotky byla osobní zkušenost se studiem, znalost prostředí a problematiky studia technického oboru.

Škola nabízí ve svém portfoliu studijní obory zakončené maturitní zkouškou i výučním listem. Studium je možné absolvovat jak v řádné, denní formě, tak také ve formě dálkové. Bakalářská práce se vymežila pouze na analýzu denní formy oborů středního odborného vzdělávání, které je zakončeno získáním výučního listu. Jednalo se tedy o tříleté denní studium pěti technických oborů: elektrikář, modelář, seřizovač, obráběč kovů a strojní mechanik.

Metodika:

- Dle postupů deduktivní metody byl tedy na počátku praktické části práce stanoven cíl získat informace ohledně povinných nároků na výuku komunikačních dovedností, které jsou předepsány a musí být součástí výuky středního odborného vzdělávání.
Druhým krokem bylo ověření těchto skutečností na základě průzkumného šetření. Součástí průzkumného šetření bylo i provedení zjištění, zda studiem získané komunikační dovednosti jsou ze strany respondentů považovány pro následný přechod žáků do praxe za dostačující.
- Z důvodu oslovení většího počtu respondentů bylo postupováno dle poznatků metodologie kvantitativního výzkumu. Průzkum byl proveden za pomoci dotazníkového šetření. Jednalo se o dotazníkové šetření, při němž byly osloveny tři skupiny respondentů – žáci, absolventi a učitelé odborného výcviku. Tři skupiny respondentů byly osloveny právě z důvodu zajištění větší objektivnosti a komplexnosti zkoumaného problému. Zásady tvorby dotazníku jsou formulovány v praktické části práce.
- Po ukončení sběru dat bylo provedeno třídění a analýza získaných odpovědí. Výsledky průzkumného šetření jednotlivých otázek byly zpracovány do přehledných tabulek a grafů. Zjištěná data byla doplněna o komentář.

4 Charakteristika středního vzdělávání v České republice

4.1 Obecná charakteristika středního vzdělávání v České republice

Základním právním dokumentem pro oblast vzdělání na území České republiky je zákon č. 561/ 2004 Sb. - Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále školský zákon). Školský zákon striktně definuje v jeho čtvrté části v § 57 až 85 podmínky pro střední vzdělávání (stupně, přijímání, organizaci, hodnocení výsledků, uznávání dosaženého vzdělání a ukončování vzdělávání). Ze školského zákona přímo vycházejí všechny státem vydávané rámcové vzdělávací programy jednotlivých studijních oborů. Tyto rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé studijní obory pak musejí být použity a zapracovány do školských vzdělávacích programů dané školy.

Střední vzdělání plynule navazuje na výuku na základních školách. U příslušné populace probíhá výuka od 15 do 19 let. Typ školy volí žák na základě vlastního výběru. Studium může být ukončeno složením maturitní zkoušky – délka studia je čtyři roky, obdržením výučního listu – studium probíhá tři roky, či absolvování závěrečné zkoušky a to v případě pouze dvouletého studia (Informační, 2010).

Stupně středního vzdělávání

Dle § 58 školského zákona se střední vzdělání na území České republiky dělí na:

- střední vzdělání
- střední vzdělání s výučním listem,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou (Školský, 2004).

Přesná definice jednotlivých stupňů středního vzdělání je uvedena na obrázku č. 1.

Přehled možností středoškolského vzdělání v České republice

Kód vzdělání	Kategorie vzdělání
Středoškolské vzdělání - bez vyučňního listu a maturity	
J	Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i vyučňního listu
	Jde o střední odborné (profesní) vzdělání, které je ukončeno závěrečnou zkouškou. Absolventi získají vysvědčení (ne vyučňní list ani maturitu). Délka vzdělání je 2 roky.
C	Praktická škola
	Jde o obory vzdělání pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení. Příprava je neprofesní, zaměřená na poskytování základních dovedností pro život, absolventi získají vysvědčení (ne vyučňní list). Délka vzdělání je 1 nebo 2 roky.
Středoškolské vzdělání - s vyučňním listem	
H	Střední odborné vzdělání s vyučňním listem
	Jde o profesní přípravu v tradičních učebních oborech středních odborných učilišť. Absolventi získají vyučňní list a mohou pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturity. Délka vzdělání je 3 roky.
E	Nižší střední odborné vzdělání s vyučňním listem
	Jde o odborné (profesní) vzdělání v oborech s nižšími nároky na všeobecnou a odbornou přípravu. Absolventi získají vyučňní list a jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání. Po absolvování je velmi problematické pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturitní zkoušky. Doba přípravy je 2 nebo častěji 3 roky.
Středoškolské vzdělání - s maturitou	
M	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)
	Jde o vzdělávání s profesním charakterem, které připravuje žáky pro střední odborné činnosti a nižší řídicí funkce. Absolventi získají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání. Délka studia je 4 roky.
L/O	Úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou
	Jde o střední vzdělání s profesním charakterem, které připravuje žáky pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce. Významnou součástí studia je odborný výcvik. Absolventi získají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání. Délka studia je 4 roky.
K	Úplné střední všeobecné vzdělání (na gymnáziu)
	Příprava má všeobecný neprofesní charakter. Absolventi získají maturitu a jsou připraveni pro vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělávání. Existují tři varianty studia: 4leté, 6leté a 8leté.
Středoškolské vzdělání - konzervatoře	
P	Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři
	Jedná se o studium v uměleckých oborech. Absolventi získají vysvědčení o absolvování v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře, za jménem pak mohou uvádět označení DiS. (jako "diplomovaný specialista"). Vzdělání lze ukončit i maturitní zkouškou. Délka většiny oborů trvá 6 let a je určena uchazečům po splnění povinné školní docházky. Výjimku tvoří obor Tanec, který trvá 8 let a je určen uchazečům po 5. ročníku základní školy.

Obrázek 1: Přehled stupňů středního vzdělání na území České republiky

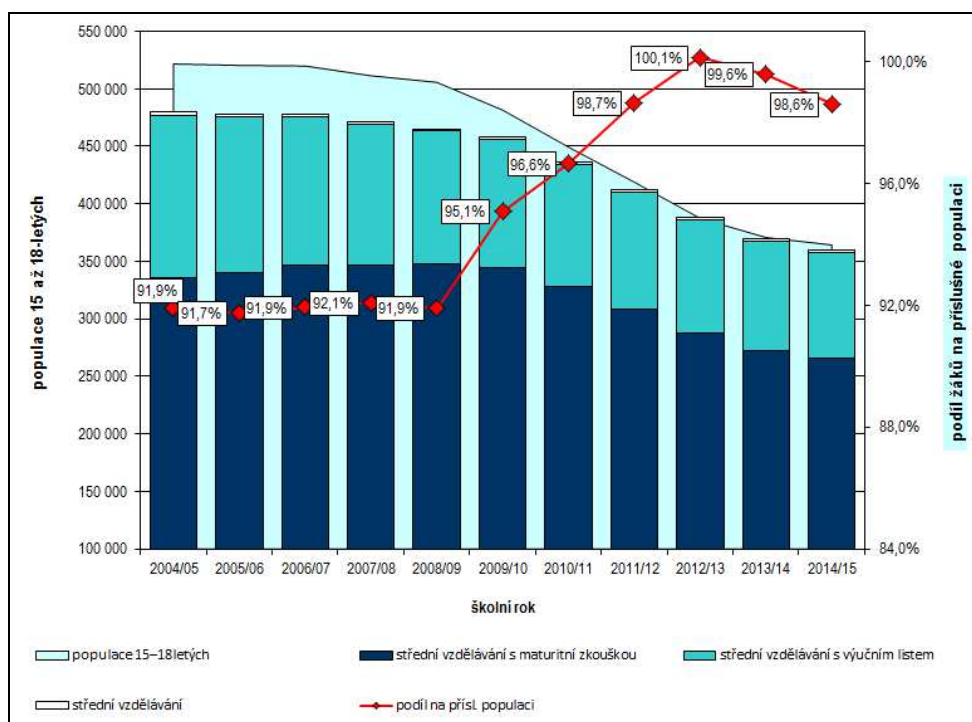
Zdroj: (Informační,...2010)

Do středního vzdělání je dle školského zákona, § 82 - 85 zařazeno i studium nástavbové, dále zkrácené studium pro získání středního vzdělání s vyučňním listem a střední vzdělání s maturitou.

- Nástavbové studium je realizováno pro uchazeče, kteří vlastní vyučňní list, trvá dva roky a je zakončeno složením maturitní zkoušky.
- Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s vyučňním listem je určeno pro uchazeče, kteří vlastní maturitní zkoušku či střední vzdělání ukončené vyučňním listem jiného oboru a trvá dva roky.

- Ve zkráceném dvouletém studiu je rovněž možné získat střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou těm žákům, kteří již získali maturitní zkoušku v jiném oboru (Školský, 2004).

4.2 Střední vzdělávání v číslech

Obrázek 2: Přehled žáků denního studia středního vzdělávání na území ČR
Zdroj: databáze MŠMT a ČSÚ

Z přiloženého grafu je zřejmé, že posledních šest let 80 % žáků základních škol volí k dalšímu studiu čtyřleté střední vzdělání s maturitní zkouškou. Střední vzdělávání zakončené získáním výučního listu v rozmezí posledních deseti let zvolilo ke studiu 20 až 25 % příslušné populace, což v současnosti představuje zhruba 90 000 žáků.

4.3 Organizace středního vzdělávání

Organizace je stanovena dle školského zákona v § 65 následovně:

- Vzdělávání se dělí na teoretické a praktické vyučování a výchovu mimo vyučování. Praktické vyučování se člení dle jednotlivých oborů na odborný výcvik, cvičení, učební praxi a odbornou nebo uměleckou praxi a sportovní přípravu, a to podle jednotlivých oborů vzdělání.

- „Praktické vyučování se uskutečňuje ve školách a školských zařízeních nebo na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání a uzavřely se školou smlouvu o obsahu a rozsahu praktického vyučování a podmínkách pro jeho konání“ (Školský, 2004).
- Na žáky se vztahuje ustanovení zákoníku práce ohledně pracovní doby, bezpečnosti práce, pracovních podmínek a dalších předpisů o ochraně a bezpečnosti při práci (Školský, 2004).

4.4 Vzdělávací programy

System vzdělávacích programů

Ve školském zákoně v § 3 je stanoveno, že Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) zpracuje Národní program vzdělávání (tzv. Bílou knihu), jehož znění vláda předkládá Poslanecké sněmovně a Senátu ke schválení. Schválený Národní program vzdělávání rozpracovává jednotlivé cíle vzdělávání a definuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování stanovených cílů. Pro každý jeden obor vzdělání je vydán rámcový vzdělávací program (Školský, 2004).

5 Vymezení pojmů

5.1 Komunikace

„Komunikace probíhá všude tam, kde spolu lidé přicházejí do styku, kde spolu pracují, hovoří, radí se, předávají si zkušenosti, baví se apod. V každém ze zmíněných kontaktů je však nezbytné komunikovat specifickým způsobem, adekvátně, s ohledem na situaci, místo, prostředí, čas, s přihlédnutím k účelu a ostatním účastníkům komunikace“ (Bednaříková, 2000, s. 3).

Aniž si to z nás mnozí uvědomují, komunikujeme již podáním ruky, úsměvem, pokynutím hlavy. Ke komunikaci náleží vedle běžného hovoru i odeslaná emailová zpráva či přijatý telefonní hovor. Definice pojmu komunikace, pocházejícího z latinského *communicare*, což znamená v překladu dorozumívat se, sdílet, závisí vždy na úhlu pohledu autora publikace. Pokud se tedy budeme snažit co nejobektivněji vysvětlit pojem komunikace, nepůjde pouze o předání informací, výměnu myšlenek a názorů, komunikace v sobě zahrnuje mnohem víc (Klenková, Bočková, Bytešnicková, 2012, s. 20). „Cílem komunikativního chování člověka je kromě vzájemného dorozumívání a sdělování informací především vytváření, udržování a pěstování mezilidských vztahů“ (Klenková, Bočková, Bytešnicková, 2012, s. 20).

Janíková (2012, s. 3) hovoří v širším kontextu o komunikaci mezi živými i neživými organizmy (člověka s člověkem, člověka se zvířetem, člověka s autem). Pokud se jedná o komunikaci mezi lidmi, jde o tzv. sociální komunikaci. Právě této sociální komunikaci (dále jen komunikace) se budu ve své bakalářské práci věnovat.

Druhy komunikace

Dle Janíkové (2012, s. 4) dělíme komunikaci na:

- ústní (rozhovor, diskuze, dialog, výuka, telefonování atd.)
- písemnou (dopis, e-mail, zápis, poznámky, atd.)
- vizuální (diagram, tabulka, fotografie, film, atd.).

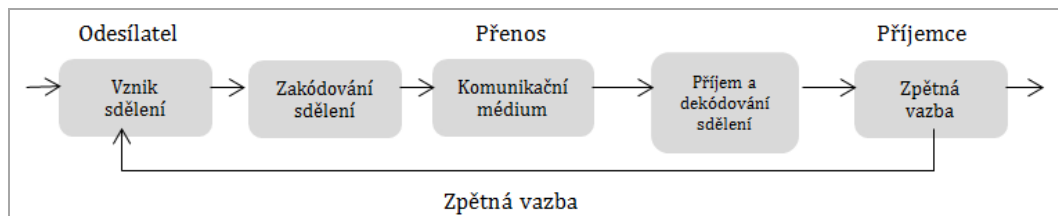
Komunikaci můžeme dále dle Janíkové (2012, s. 9) rozčlenit podle počtu komunikujících osob na:

- interpersonální komunikaci – jeden člověk sděluje něco člověku druhému
- skupinovou komunikaci – každý hovoří s každým, do komunikace se promítají role jednotlivých účastníků
- masovou komunikaci – v tomto případě jde o televizi, tisk, rozhlas.

Dalším úhlem pohledu může být dělení dle postoje mluvčího a naslouchajícího pasivní komunikace (u komunikujícího převládá strach z vyslovení svého názoru), agresivní komunikace (energické komunikační projevy komunikujícího), manipulativní komunikace (mluvčí se obvykle snaží přes pocit viny, použitím lží a polo-

pravd, dostat osloveného tam, kam potřebuje), asertivní komunikace (uplatňuje se přímé vyjadřování vlastních názorů), pasivní agresivní komunikace (oslovený se do komunikace záměrně nezapojuje, trestám druhou osobu mlčením), (Sociální, 2016).

Komunikační proces

Obrázek 3: Schéma komunikačního modelu

Zdroj: Vymětal, 2008, s. 30

„Velmi důležité je v komunikaci KDO to říká, KOMU to říká, KDY to říká (čas), KDE to říká (v jaké situaci), CO říká (obsah sdělení) a JAK to říká“ (Janíková, 2012, s. 8).

Při komunikačním procesu jde o co nejsrozumitelnější přenos (zakódování) zprávy od mluvčího k příjemci, s tím záměrem, aby příjemce zprávu správně dekodoval, tedy aby ji pochopil. Velkou roli hraje okamžitá situace, čas, místo, atmosféra. Na správné dekodování zprávy má vliv tzv. komunikační šum, při kterém dochází k narušení či zkreslování předávané informace (Janíková, 2012, s. 10).

Jak uvádí Devito (2008, s. 28) mezi hlavní komunikační šumy patří jednat fyzický šum (hluk v místnosti, horko), fyziologický (špatná výslovnost, vada zraku), psychologický (hněv, láska) a v neposlední řadě také šum sémantický (použitý slang, slovní zásoba).

Cíl komunikace

Podle Vymětala (2008, s. 27) „At' použijeme jakýkoliv typ komunikace a jakýkoliv komunikační prostředek, má-li být komunikace efektivní, musí vždy splňovat základní požadavky, kterými jsou: zřetelnost, stručnost, správnost, úplnost, zdvořilost“.

Jak zmiňuje Vymětal (2008, s. 24), komunikace vždy směřuje k dosažení cíle, kterým může být:

- výměna informací
- ovlivňování chování lidí (utváření pocitů, rozvoj sociálních vztahů, atd.)
- ovlivňování mezilidských vztahů mezi osobami nebo vůči sobě samému (vyjádření sympatie, komunikace mezi institucemi, atd.).

Formy komunikace

Dle Mikuláščíka (2010, s. 98) má komunikace dvě roviny.:

- První rovinu tvoří komunikace verbální, latinsky verbum, v překladu slovo. Verbální rovina tedy představuje veškerou komunikaci, která se odehrává pomocí slov, a to jak v komunikaci ústní (dialog, telefonování,...)tak také v podobě písemné (dopisy, články, e-maily, knihy,...).
- Druhou, neméně důležitou rovinu, představuje komunikace neverbální. „Neverbální (mimoslovní) komunikace je proces dorozumívání se neslovními prostředky. Za neverbální komunikaci se považuje řeč těla. Člověk mluví, i když mlčí“ (Janíková, 2012, s. 13).

Náš vliv na okolí je podle Hybelse (1989 in Mikuláščík, 2010, s. 98)

- 55 % neverbální komunikace (oční kontakt, gesta, zevnějšek),
- 38 % spoluvytváříme vokálním působením (tzn. melodie hlasu, hlasitost, rytmus)
- pouze 7 % tvoří vnímání naší osobnosti z pohledu verbálního obsahu.

5.2 Komunikační dovednosti versus komunikativní kompetence

Komunikační dovednosti

Pedagogický slovník uvádí, že komunikační dovednosti jsou souborem „jazykových znalostí a dovedností, umožňující mluvčímu realizovat různé komunikační potřeby, a to přiměřeně k situaci, charakteristikám posluchačů“ (Průcha, Walterová a Mareš, 1995, s. 192).

S praktickým výcvikem komunikačních dovedností by se mělo dle (Štěpaník 2003, s. 10) začít již na střední škole. Významnou skupinou tvoří nesporně posluchači technických škol, právě jim totiž tyto dovednosti v praxi chybí. Výukových hodin a praktického výcviku je velmi málo. „Atraktivní pracovní pozice a další profesní kariéra jsou dnes jednoznačně podmíněny nejen vlastní odborností. Vyžadují se výborné vyjadřovací, prezentační a komunikační dovednosti, společenské vystupování, flexibilita a umění jednat s lidmi“ (Štěpaník, 2003, s. 10). „Hovoříme-li v užším smyslu o komunikačních dovednostech, pak jde o: mluvení, naslouchání, čtení a psaní.“ (Paulík, 2007, s. 17)

Komunikativní kompetence

Komunikační kompetence jsou souhrnem psychických dispozic (schopností a dovedností) umožňujících člověku v určitém prostředí a v interakci s dalšími osobami sdělovat určité obsahy odpovídající vlastním úmyslům. Tuto součást komunikační

kompetence lze označit za expresivní. Druhá, receptivní, složka přijímá sdělované informace a chápe je v odpovídajícím smyslu a kontextu (Paulík, 2007, s. 17).

Komunikační dovednosti a komunikativní kompetence, na první pohled se může zdát, že jde o identické názvy, a proto dojí často k jejich záměně. U komunikačních dovedností, jak z definice vyplývá, jde pouze o jazykové znalosti a dovednosti (Průcha, Walterová a Mareš, 1995, s. 192). O komunikativní kompetenci mluví Paulík (2007, s. 17) ve spojitosti s psychickými dispozicemi jako souhrnu schopností a dovedností. Bakalářská práce se přiklání k terminologii komunikační dovednosti, i když není možné zcela předně stanovit hranici mezi oběma pojmy.

5.3 Pojmy v RVP a ŠVP

Rámcový vzdělávací program (RVP)

„Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví“ (Školský, 2004). Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) vydává MŠMT, na jejich tvorbě se podílejí i ostatní ministerstva, odbory a dotčené organizace dle odbornosti. V RVP jsou přesně stanoveny kompetence absolventa (klíčové a odborné), průřezová témata a kutikulární rámce vzdělávání (Rámcový, 2016, s. 5-13). *„RVP jsou zpracovány tak, aby zajišťovaly srovnatelnou úroveň odborného vzdělávání a přípravy všech absolventů“* (Rámcový, 2016, s. 2).

Školský vzdělávací program (ŠVP)

Ze strany státu jsou tedy striktně vymezeny požadavky na výstupy vzdělávání, způsob realizace těchto výstupů je ponechán na samotných školách. Jednotlivá školní zařízení mají povinnost sestavit na základě těchto RVP vlastní školní vzdělávací plán (dále jen ŠVP), který kromě povinných výše zmíněných položek obsahuje jejich vlastní know how¹, tedy to, co bude danou školu odlišovat od škol ostatních. Školní vzdělávací program musí být ve škole zveřejněn a být k dispozici případným zájemcům k nahlédnutí či pořízení kopie (Zákony, 2004).

Výuka

Celá výuka je proces, probíhá ve vzájemné interakci velké řady faktorů, vstupuje do něj mnoho prvků a realizují se v něm nejrůznější děje, vznikají nejrůznější

---

¹ **Know-how** je anglický pojem pro praktické znalosti a zkušenosti potřebné pro určitou činnost (Managementmania, 2011).

předem nedefinovatelné situace (Kolář, Vališová, 2009, s. 7). Bez vzájemné komunikace mezi učitelem a žáky, mezi žáky navzájem by se výuka jako taková nemohla uskutečňovat. Už jen tím, že se žák výuky účastní, je začleněn do kolektivu, je ovlivňován osobnostmi pedagogů a učitelů odborného výcviku, dochází k působení a ovlivňování osobností žáků a tedy i k ovlivňování způsobu komunikace, potažmo rozvoji komunikačních dovedností.

Cíle vzdělávání

Cíle středního odborného vzdělání definují celkový vzdělanostní a osobnostní rozvoj žáka, záměry výuky a její výstupy. Vymezují záměry výuky a její výstupy z pohledu pedagoga, stanovují, kam má vzdělávání směřovat, tedy o co mají vyučující usilovat. Míra naplnění těchto cílů je však závislá na schopnostech žáka.

Kurikulum

Jde souhrnně o vzdělávací plán (Rámcový, 2016, s. 13).

Kurikulární rámce

Vymezují v RPV výukové cíle a obsah vzdělávání pro jednotlivé obory (Rámcový, 2016, s. 4).

Kompetence

Kompetence informují, jakými schopnostmi by žák po ukončení studia měl disponovat, tedy kam se snaží výuka směřovat, jaké způsobilosti (schopnosti) by měl žák během studia získat. Kompetence dělíme na klíčové a odborné.

Mezi klíčové kompetence patří kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematické kompetence, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi.

Odborné kompetence jsou determinovány odbornými znalosti daného oboru (Rámcový, 2016, s. 7-10).

„Kompetence (v překladu lze použít též pojem způsobilost nebo schopnost) znamená nejčastěji předpoklady či schopnost vykonávat nějakou činnost, či profesi“ (Business, 2011).

Kompetence značí způsobilost zvládat danou pracovní pozici, umět ji vykonávat, být pro příslušnou oblast kvalifikovaný, mít potřebné vědomosti a dovednosti. V pravém slova smyslu se jedná o soubor požadovaných vlastností, zkušeností, znalostí, dovedností, schopností, vnitřních postojů a osobních charakteristik pro danou činnost nebo pozici. Nejedná se pouze o kvalifikaci, tedy formální potvrzení dosažených výstupů z učení. V kompetenci je tedy zahrnuta jak složka kvalifikace tak také osobnostní vlastnosti člověka (Business, 2011).

Klíčové kompetence

Zahrnují v sobě dovednosti, postoje, hodnoty, nesouvisí pouze s jedním vyučovacím předmětem (Rámcový, 2015, s. 7-9).

Odborné kompetence

Odborné kompetence jsou pro každý obor, na rozdíl od kompetencí klíčových, vymezeny zvláště s ohledem na studovanou odbornost (Rámcový, 2016, s. 7).

Obsah vzdělávání

Obsah vzdělávání je navrhován nadpředmětově podle vzdělávacích oblastí (např. jazykové vzdělávání, ekonomické vzdělávání, atd.) (Rámcový, 2016, s. 3).

Oblasti vzdělávání

Oblasti vzdělávání dělíme na všeobecné (jsou jednotné pro všechny obory) a odborné (každý obor je zpracován dle svých specifik) (Rámcový, 2016, s. 3).

Průřezová témata

„RVP stanovují i tzv. průřezová témata – Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie, která plní zejména výchovnou a motivační funkci. Škola je může realizovat nejen ve výuce, ale také jinými aktivitami“ (Střední, 2013).

5.4 Pojmy týkající se dotazníkového šetření

Typologie komunikačních partnerů**Osobnost**

„Osobnost je stabilní množina charakteristik a sklonů, která určuje ty společné rysy a rozdílnosti v psychologickém chování (myšlení, cítění a činech) lidí z hlediska časové kontinuity, které nelze snadno pochopit“ (Maddi, 1980 in Čakrt, 1996, s. 19). Studium lidské osobnosti se zabývá psychologie. Jak píše Čakrt (1996, s. 28) na utváření osobnosti působí celá řada faktorů a to jak vrozených, především zásluhou dědičnosti, tak i získaných, jako je rodinné zázemí, kulturní odlišnosti, příslušnost k sociální či etnické skupině, osobní zkušenost. *„Výsledkem je pak jednotlivec, individuum, které je trochu jako všichni ostatní lidé, trochu jako někteří lidé a trochu jako někdo jiný, které usiluje o seberealizaci a integraci se svým prostředím“* (Čakrt, 1996, s. 28).

Temperament

„Určuje, jakým způsobem reaguje člověk na podněty ze svého okolí, nezávislé na jeho vlastním vědomí a motivaci. Je to tedy celkový styl prožívání a chování člověka“ (Smejkal, 1993, s. 19).

Temperament tedy můžeme definovat jako soustavu psychických vlastností, které se projevují určitým způsobem reagování, chování a prožívání člověka, především tím, jak snadno u něj vznikají city, jak jsou silné a jak rychle se střídají a projevují navenek. Jde o vrozenou součást osobnosti (Temperament, 2016).

Každý temperament je charakteristický dynamikou prožívání, ta se liší rychlostí a intenzitou reakce na různé podněty, délkou reakce a projevem prožívání navenek. Temperament je tedy vrozenou složkou osobnosti, na jeho základě mohou vznikat dobré i špatné charakterové vlastnosti. V průběhu života může dojít k jeho potlačení ze strany charakteru osobnosti. Každý jedinec v sobě nese znaky více typů temperamentu (Osobnost, 2011).

„ Temperament je tím, co určuje chování. Je tomu tak proto, protože chování je nástrojem toho, co v životě opravdu chceme, co musíme mít, abychom uspokojili svou touhu po něčem, pro co žijeme“ (Čakrt, 1996, s. 87).

Typologie osob podle temperamentu

Lidé si odedávna všímali, že každý z nás reaguje na podněty různě, ale časem vyzorovali, že tyto postoje se dají díky stejným reakcím sjednotit. Vznikla tak snaha o vytvoření typových skupin. První typologii osob vytvořil již ve starověkém Řecku lékař Hippokrates. Mezi známé psychology, kteří se zabývali rozdělením temperamentů, patří I. P. Pavlov, C. G. Jung, H. J. Eysenck (Osobnost, 2011).

V praxi patří mezi nejpoužívanější typologii typologie dle H. J. Eysencka (Psychologie, 2011).

H. J. Eysenck při deskripci charakteru temperamentu používají dvě na sobě nezávislé dimenze:

- extroverze (otevřenost) a introverze (uzavřenost)
Introvert je tichý, uzavřený, nebývá agresivní, je trpělivý, spolehlivý, pesimistický. Věci promýšlí dopředu, nejedná impulsivně.
Extrovert je naopak družný, společenský, s chutí riskuje, je impulzivní, má rád legraci, často bývá i agresivní.
- stabilita a labilita

Labilní člověk bývá neklidný, úzkostný, podrážděný, s pocity méněcennosti. Stabilní člověk je naopak klidný a vyrovnaný. (Psychologie, 2011).

5.5 Jednání s lidmi

Během svého života se dostáváme do různých situací, příjemných či nepříjemných, očekávaných či neočekávaných a musíme v těchto situacích komunikovat. Jak píše Klapetek (2008, s. 10) lidské slovo je skutečně nedocenitelný dar. Je jistě umění říci pravé slovo v pravou chvíli. Svým bytím, myšlením a tedy i slovy, ať již verbálními či neverbálními, můžeme svému okolí říci: „Vážím si vás!“ nebo „Kašlu na vás!“. Mezilidská komunikace ve všech svých formách je zároveň umění, filosofie i věda, a v jistém smyslu i inženýrské dílo. Můžeme říci, že je to vlastně most, který musí být postaven mezi dvěma lidmi, kteří se chtějí domluvit a porozumět si. Onen most musí být nakonec stavěn z obou stran pomyslné překážky, avšak obvykle musí jedna strana provést ten riskantní krok a začít. Je pochopitelně také možné po sobě přes propast vzájemného odcizení házet slovy, to už ovšem není komunikace.

Jednání

Jednání jak o něm hovoří Paulík (2007, s. 31) je v obecném smyslu záměrné chování, které směřuje k určitému cíli.

Vyjednávání

Vyjednávání je dle Paulíka (2007, s. 31- 41) naopak proces, jehož snahou je překonání počátečních rozdílných stanovisek. V obecném smyslu hovoříme o přesvědčení jedné strany stranou druhou o vhodnosti přijmout její názor anebo nalezení společného kompromisu. Základním předpokladem obou stran je ochota dohodnout se, akceptovat stanovisko partnera a snaha k nalezení východiska. Rozlišujeme dvě strategie vyjednávání – konkurenční (založena na soutěžení, vyhocení problému) a spolupracující (snaha o nalezení nejlepšího řešení pro obě strany).

Kritika

Lidé jsou často nespokojení s chování nebo činy jiných lidí a mají potřebu se k těmto skutečnostem vyjádřit. Reakce člověka a to jak na oprávněnou i konstruktivní kritiku je spojena ve většině případů s negativními emocemi a agresivním chováním. Z těchto důvodů je nezbytné věnovat potřebnou pozornost způsobu sdělování kritiky. Je důležité vyjadřovat kritiku taktně, tak aby se kritizovaný necítil ohroženě. Je nutné zřetelně vymezit, co kritizují (konkrétní aktivity nikoli člověka samotného), čeho chceme kritiku dosáhnout (Paulík, 2007, s. 31- 41).

Asertivní komunikace

Asertivita (latinsky asserere) což znamená tvrdit s jistotou do češtiny překládané jako zdravé sebeprosazení, přímé jednání. „Asertivita je komunikační styl, při kterém je uplatňováno přímé a upřímné vyjadřování vlastních názorů, negativních i pozitivních emocí, aniž by byla porušována práva ostatních lidí a naše vlastní“ (Sociální, 2016). Podle Paulíka (2007, s. 51 - 55) nemůže člověk být asertivní v každé situaci a za všech okolností. Asertivní jednání nemůžeme brát jako univerzální všespasitelný návod ke komunikaci. Za určitých okolností může naopak asertivita vyústit v provokaci, aroganci či manipulaci.

Mezi základní prvky asertivity patří otevřená přímá komunikace, schopnost říci bez pocitu viny druhé straně ne anebo naopak být schopen požádat protivníka o pomoc, naslouchání druhému, umění přijmout pochvalu, ale i kritiku, schopnost uzavírání kompromisů (Sociální, 2016).

5.6 Konflikt

Definice

Konflikt je dle Paulíka (2007, s. 74) střetem dvou protikladných sil, srážkou protichůdných, vzájemně neslučitelných tendencí, zájmů, cílů nebo názorů. Jak uvádí Baum (2009, s. 16) prvopočátkem konfliktu je nejčastěji nedorozumění, které je založeno na mylných informacích. Jedna strana se snaží druhou stranu přesvědčit o svém mínění a často tvrdě narazí.

Paulík (2007, s. 75) dále zmiňuje, že konflikty vycházejí ze situační konstelace, při ní dochází k aktuálnímu souběhu určitého stavu věcí a psychického stavu účastníků. Obecně je konflikt vnímán jako destabilizující prvek, nemusí však být pouze negativním jevem, často dochází při řešení konfliktu i dalšímu vývoji, posunu vztahů. Plamínek (2009, s. 17) ve své publikaci uvádí, že pokud v systému neexistuje konflikt, systém postrádá vnitřní dynamiku a směřuje k zániku. Při existenci konfliktů a jejich řešení uvádí autor dva možné způsoby. Pokud jsou problémy řešeny nekvalitně, zapříčiňují nestabilitu, rychlé změny, jde o revoluci, pokud se ale konflikty řeší dynamicky, posupně, jedná se o evoluci, tedy o krok vpřed.

Konflikt jako problém a spor

Plamínek (2009, s. 18) zahrnuje do pojmu konflikt jednak pojem problém a dále i pojem spor. Plamínek (2003, s. 122.) doporučuje vnímat rozdíl mezi oběma pojmy.

Pokud se objevují konflikty mezi lidmi, většinou jsou zapříčiněny vznikem nějakého objektivního problému (auto nebylo opraveno včas, pracovník se bez omluvy nedostavil na pracoviště, potvrzená dodávka materiálu nebyla v termínu doručena). „Problémy jsou takové konflikty, kde všichni účastníci neusilují o prosazení svého, ale o nalezení dobrého řešení“ (Plamínek 2009, s. 19).

Ve sporech existuje vedle věcného problému ještě lidský emocionální faktor. „Spory jsou konflikty, do kterých jde alespoň jeden účastník s cílem prosadit své řešení“ (Plamínek, 2009, s. 19).

Dle Plamínka (2009, s. 66) je pro zvládnutí konfliktů rozhodující znalost příčiny vzniku. Dlouhodobé průzkumy ukazují, že padesát procent konfliktů je způsobeno střetem ve věcných zájmech (důvodem je řešení racionálních problémů). Dalších padesát procent tvoří spory, důvodem vzniku konfliktu jsou tedy nezvládnuté emoce. Z třiceti procent jsou spory tvořeny nezvládnutými mezilidskými vztahy, dvacet procent vzniká díky špatné komunikaci mezi aktéry konfliktu.

5.7 Společenská pravidla a společenské chování

Společenská pravidla

Společenská pravidla lze dle Smejkal (1993, s. 49) charakterizovat jako zvyklosti a obyčeje lidí, které spolu vytváří určité nepsané, ale přesně vymezené zákony. Základní společenské pravidlo mám, říká, že ve společnosti si nejsme rovni. V praxi to tedy znamená, že významnější je vždy žena, starší člověk, nadřízený. Toto pravidlo bychom měli tedy správně používat při pozdravu, při seznamování, podávání ruky, při vstupu do místnosti. Z tohoto důvodu tedy významnou osobnost zdraví jako první osobnost méně významná, poskytuje jí přednost, přenechává jí k dispozici čestné místo (Etiketa, 2011).

Společenské chování, etiketa

Společenské chování člověka (neboli společenský kodex, etiketa) definujeme jako souhrn společenských zvyklostí, které nám říkají, jak se chovat a chránit před společenskými katastrofami. Je to souhrn pravidel, norem, zvyklostí které určují obvyklé a přijatelné mechanismy našeho chování ve společnosti (Smejkal, Bachrachová, 2007, s. 18) Etiketa vyjadřuje vaši úctu k okolí. Obsahuje například pravidla chování při zdravení, představování, stolování, při návštěvě veřejných institucí (Etiketa, 2011).

6 Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání s výučním listem

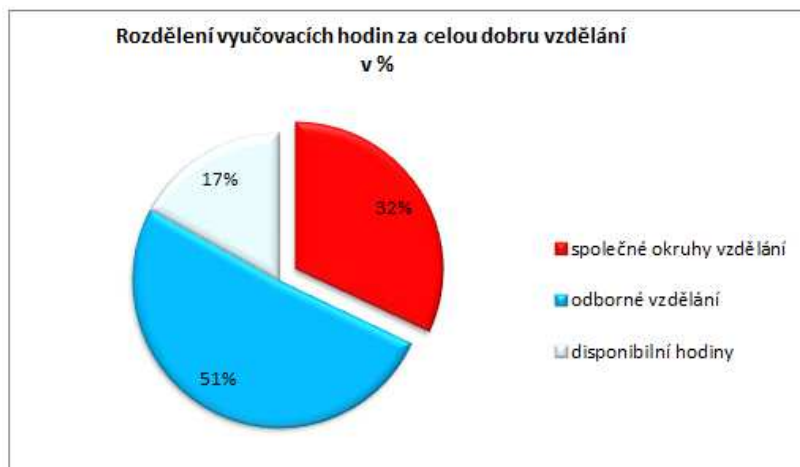
Jak již bylo uvedeno v kapitole 4.1, střední vzdělávání členíme na tři stupně. Bakalářská práce se v celém svém rozsahu vymezuje pouze na obory středního odborného vzdělávání, které jsou ukončeny získáním výučního listu. Jde o obory elektrikář, modelář, strojní mechanik, nástrojař a obráběč kovů.

Při zpracování této kapitoly byly použity rámcové vzdělávací programy výše uvedených oborů, které jsou dostupné na webových stránkách Ministerstva mládeže a tělovýchovy a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Rámcové vzdělávací programy jednotlivých oborů byly analyzovány výhradně s ohledem na zvolené téma komunikačních dovedností.

6.1 Oblasti vzdělávání

Rámcový vzdělávací program se dělí na:

- oblast všeobecného vzdělávání je jednotná pro všechny učební obory
- oblast odborného vzdělávání – je zpracována pro každý jednotlivý obor dle jeho specifických zvláštností (Střední, 2013).

Obrázek 4: Rozložení vyučovacích hodin pro střední odborné vzdělávání s výučním listem dle RVP
Zdroj: (Střední, 2013)

Komparací pěti RVP bylo zjištěno, že pouze 32 % odučených hodin je věnováno všeobecně vzdělávací složce. Do společných okruhů vzdělávání spadá výuka čes-

kého jazyka, cizích jazyků, společenskovedního a přírodovědného vzdělávání, matematické a estetické vzdělávání, dále sem přísluší vzdělávání pro zdraví, informačních a komunikačních technologií a také ekonomické vzdělávání. 51 % vyučovacích hodin tvoří složku odborného vzdělávání. Zbýlých 17 % jsou takzvané disponibilní hodiny, jejich rozdělení je v kompetenci jednotlivých ředitelů škol. Na základě získaných informací z praxe jsou tyto disponibilní hodiny ve většině případů přiděleny do výuky odborného výcviku nebo jsou jejich dotací podpořeny hodiny odborných předmětů (Rámcový, 2016, s. 47). Pro další zpracování byl využíván RVP 26-51-H/01 - elektrikář.

6.2 Průřezová témata

V RVP jsou vymezeny následující průřezová témata: Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie (Rámcový, 2016, s. 49 -54).

Komunikačních dovedností se z výše uvedených týkají pouze dvě témata.

- **Občan v demokratické společnosti**

Žáci jsou vedeni k tomu, aby dovedli jednat s lidmi, diskutovat o citlivých nebo kontroverzních otázkách, hledat kompromisní řešení, vyjednávat a řešit konflikty.

- **Člověk a svět práce**

Žák by měl být schopen verbální komunikace při důležitých jednáních, písemné komunikace v oblasti úřední korespondence, zvládnout by měl i komunikace na trhu práce tzn. s potenciálními zaměstnavateli (písemná i ústní reakce na inzeráty, sestavení životopisu, přijímací pohovor, výběrová řízení), měl by být vybaven znalostmi sebeprezentace a měl by mít rovněž znalost odborné terminologie (Rámcový, 2016, s. 52).

6.3 Cíle středního odborného vzdělávání

Cíle vzdělávání byly posuzovány opět pouze z pohledu komunikačních dovedností. U cíle učit se poznávat RVP nedefinoval žádnou komunikační dovednost, proto zde není specifikována.

- **učit se pracovat a jednat**

naučit se reagovat na různé životní situace a problémy, schopnost vykonávat studované povolání, pracovat v týmu (Rámcový, 2016, s. 5).

Celý tento oddíl souvisí v pravém slova smyslu s komunikací. „Vzdělávání směřuje k rozvoji dovedností potřebných k vyjednávání, diskusi, případnému kompromisu, k obhájení svého stanoviska i přijímání stanoviska jiných” (Rámcový, 2016, s. 5).

- **učit se být** – chovat se v souladu s morálními hodnotami, mít vlastní odpovědnost

I tento bod se implicitně vztahuje ke komunikaci. Vzdělávání směřuje k přijímání odpovědnosti žáků za vlastní myšlení, rozhodování, jednání, chování a cítění.

- **učit se žít společně** – umět žít s ostatními, mít občanskou zodpovědnost
„Vzdělávání směřuje k utváření slušného a odpovědného chování žáků v souladu s morálními zásadami a pravidly společenského chování, k rozvoji komunikativních dovedností žáků a dovedností potřebných ke styku v pracovním, rodinném a zájmovém kolektivu” (Rámcový, 2016, s. 5).

6.4 Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Do oblastí vzdělávání uvedených v RVP pro obor elektrikář náleží: jazykové vzdělávání a komunikace, společenskovední vzdělávání, přírodovědné vzdělávání, matematické vzdělávání, estetické vzdělávání, vzdělávání pro zdraví, vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích, ekonomické a odborné vzdělávání (Rámcový, 2016, s 47). Vzhledem k tématu práce budou i v tomto bodě vybrány ze jmenovaných oblastí vzdělávání RVP pouze oblasti týkající se komunikačních dovedností :

- **Vzdělávání a komunikace v českém jazyce**

Český jazyk směřuje žáky ke kultivovanému jazykovému projevu a podílí se na rozvoji kulturního života. „Obecným cílem jazykového vzdělávání je rozvíjet komunikační kompetence žáků a naučit je užívat jazyka jako prostředku k dorozumívání a myšlení, k přijímání, sdělování a výměně informací” (Rámcový, 2016, s. 16).

Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci využívali jazykových vědomostí v praktickém životě, vyjadřovali se věcně, srozumitelně a souvisle, byli schopni formulovat a obhájit své názory - nebáli se diskutovat, kritizovat, byli schopni pronést krátký projev, zformulovat pochvalu a byli schopni odborné diskuze. Dále se výuka snaží naučit žáky získat a zpracovávat požadované informace, vyhodnotit je a prakticky použít. Žáci by měli rozlišit spisovný jazyk od hovorového, při komunikaci zvolit adekvátní reakci s odpovídající slovní zásobou, řídit se zásadami správné výslovnosti, v písemném projevu používat pravidla českého pravopisu, využívat odborné terminologie (Rámcový, 2016, s. 14).

- **Vzdělávání a komunikace v cizím jazyce**
Vzdělávání se zaměřuje na to, aby žáci dokázali komunikovat ve zvoleném cizím jazyce v rámci základních témat, byli schopni si vyměňovat názory a informace týkající se všeobecných i odborných témat, volit vhodné jazykové prostředky (Rámcový, 2016, 16).
- **Společenskovední vzdělávání**
Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci dovedli využívat svých vědomostí a dovedností v praktickém životě ve styku s jinými lidmi a institucemi (banka, sociální správa, městský úřad,...). Měli by být rovněž schopni získat a hodnotit informace z různých zdrojů – verbálních, ikonických (obrazy, fotografie, mapy...) a kombinovaných (filmy). Žák je schopen aplikovat a používat zásady slušného chování v běžných životních situacích, je schopen řešit konflikty mezi vrstevníky a žáky, zvládne reklamovat koupené zboží nebo služby. Rovněž by měl být schopen adekvátní komunikace, stane-li se svědkem nebo obětí kriminálního jednání (šikana, lichva, násilí, vydírání). Dokáže vyhledat pracovní nabídky, kontaktovat zaměstnavatele nebo úřad práce, prezentovat pracovní dovednosti a zkušenosti, vyjednat pracovní-právní záležitosti (mzda, pracovní zařazení, smluvní podmínky), dokáže vyhledat pomoc, ocitne-li se v tíživé sociální situaci (Rámcový, 2016, 22).
- **Estetické vzdělávání**
Estetické vzdělávání by mělo působit na osobnost žáka (vymazat mezeru před čárkou), kultivovat osobnostní i jazykový projev (Rámcový, 2016, 25).

6.5 Kompetence absolventa středního odborného vzdělávání

V podstatě můžeme říci, že kromě matematické kompetence a kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám je komunikace přímo či nepřímo obsahově včleněna do všech zbývajících kompetencí.

Kompetence klíčové:

- **Kompetence k učení**
Ve vztahu k otázce komunikace RVP definuje, jaké dovednosti by žáci měli s ohledem na oblast verbální i neverbální komunikaci zvládnout. Jde o různé způsoby práce s textem, zejména vyhledávat a zpracovávat informace, být schopni pořádit poznámky z mluveného projevu, zapsat závěry, být schopni ústní i písemné reakce na probraná témata (Rámcový, 2016, s. 7).
- **Kompetence k řešení problémů**

Absolvent by měl být schopen řešit běžné životní problémy, uplatnit různé metody a způsoby řešení, spolupracovat s jinými lidmi. Podstatou této kompetence je právě komunikace (Rámcový, 2016, s. 7).

- **Komunikativní kompetence**

Komunikativní kompetence uvedené v RPV v sobě odráží hlavní téma bakalářské práce. Definují, jakými komunikačními schopnostmi by měl absolvent disponovat (Rámcový, 2016, s. 7).

Absolvent by měl být schopen dle RVP reagovat v různých životních a pracovních situacích:

- vyjadřovat se přiměřeně účelu jednání, a to jak v písemné formě tak i projevem mluveným, být schopen vhodně se prezentovat
- vyjádřit své myšlenky srozumitelně, v písemné podobě jazykově správně
- být schopni obhájit své názory a postoje pomocí diskuse
- být schopen vytvořit písemné zprávy z podkladů
- používat odbornou terminologii a gramatické normy
- zaznamenat písemně podstatné myšlenky a údaje z textu
- umět kultivovaně komunikovat a adekvátně reagovat
- v cizím jazyce být schopen základní komunikace
- být schopen odborné písemné i ústní komunikace ve svém oboru (Rámcový, 2016, s. 8).

- **Personální a sociální kompetence**

Hlavním smyslem personální a sociální kompetence s ohledem ke komunikačním dovednostem je utváření dobrých mezilidských vztahů, schopnost komunikace s okolím v různých situacích (kritika, konflikty, práce v týmu, různorodost názorů), (Rámcový, 2016, s. 8).

- **Občanské kompetence a kulturní povědomí**

Absolventi by měli být schopni vzájemného soužití, respektovat práva druhých, jednat ve shodě s morálními a společenskými zásadami (Rámcový, 2016, s. 8).

- **Kompetence využívání prostředků informačních a komunikačních technologií a práce s informacemi**

Absolvent by měl být schopen práce s osobním počítačem, komunikovat pomocí elektronické pošty, používat při ústní i písemné komunikaci Internet a ostatní informační a komunikační technologie (Rámcový, 2016, s. 9).

Kompetence odborné

Student by měl být schopen použít v písemném i ústním projevu odborné termíny (Rámcový, 2016, s. 10).

7 Školní vzdělávací program

Součástí bakalářská práce byla také analýza školských vzdělávacích programů vybraných pěti oborů. Oslovená střední škola mi poskytla své zpracované kompletní plány. Pro každý obor je zpracován samostatný školní vzdělávací plán a to nejméně v rozsahu 185 stran. Každý vyučovaný předmět je zpracován v modulu, který zahrnuje charakteristiku předmětu, klíčové kompetence, průřezová témata pokrývaná předmětem a rozpad učiva do jednotlivých ročníků. Do přílohy číslo jedna bylo pro názornost vloženo zpracování předmětu Český jazyk a literatura a také pouze část modulu odborného výcviku, kde jsou z pohledu analýzy bakalářské práce nejvíce zastoupena témata týkající se komunikačních dovedností zvoleného oboru elektrikář. Pro srovnání rovněž přikládám náhled na odborné kompetence tohoto oboru.

Komunikační dovednosti jsou díky klíčovým kompetencím (kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence) v menší míře součástí všech vyučovaných předmětů vybraných oborů. Nejméně jsou však komunikační dovednosti začleněny do modulů výuky odborných přemetů (např. Automatizace, Elektrotechnika, Technická dokumentace, Pneumatika, ...).

Do přílohy číslo dvě byl přiložen přehled zpracování RVP do ŠVP pro obor elektrikář. Stejný postup je uplatňován i u ostatních oborů. Škola tedy plní zákonnou povinnost a školní vzdělávací plány jsou pro vybrané obory zpracovány v souladu s příslušným RVP.

Mohu s jistotou konstatovat, že předložené plány jsou na velmi vysoké úrovni a zahrnují všechny ze strany RVP předepsané náležitosti a kurikulární rámce daných oborů jsou v plné míře přeneseny do školních vzdělávacích plánů. To znamená, že komunikační dovednosti, které byly vygenerovány v předcházejícím bodě práce z rámcových vzdělávacích programů zvolených oborů, se shodují s komunikačními dovednostmi, analyzovaných školních vzdělávacích programů vybraných oborů.

Při studiu a analýze podkladů bylo možné v rámci shromažďování informací nahlédnout do školních vzdělávacích plánů i jiných středních odborných škol. Přístupy a úhly pohledu na zpracování školních vzdělávacích programů se značně liší. Do rukou se mi dostaly plány s rozsahem 18, 75 i 200 stran. Podstatné však je, že všechny školní vzdělávací programy splňovaly požadavky vydefinované rámcovým vzdělávacím programem příslušného oboru.

8 Praktická část a výsledky práce

8.1 Charakteristika analytické jednotky

Analytickou jednotkou byla střední odborná škola, která se nachází v Kraji Vysočina a jejímž zřizovatelem je právě Kraj Vysočina. Důvodem výběru výše jmenované školy je osobní zkušenost se studiem na této škole, znalost prostředí a problematiky studia technického oboru.

Během své existence otevřela škola 30 různých technických oborů. Po celou dobu své existence se škola zaměřuje na výuku strojírenských, elektrotechnických a metalurgických oborů. Škola nabízí vzdělávání ve tříletých učebních oborech zakončených závěrečnou zkouškou s výučním listem, čtyřleté maturitní studium zakončené maturitní zkouškou, maturitní nástavbové studium po vyučení a dálkové studium učebních oborů.

V tomto roce studuje na škole okolo 440 žáků ve 12 oborech. Do čtyřletých studijních oborů patří obory technik modelových zařízení, mechanik strojů a zařízení, mechanik seřizovač, mechanik elektrotechnik. Tříleté obory lze studovat ve specializaci oborů elektrikář, modelář, strojní mechanik, nástrojař, obráběč kovů.

Tabulka 1: Přehled analyzovaných oborů
(Zdroj: Rámcový, 2016)

Kód vzdělávání	Obor
26-51-H/01	Elektrikář
21-53-H/01	Modelář
23-51-H/01	Strojní mechanik
23-52-H/01	Nástrojař
23-56-H/01	Obráběč kovů

8.2 Cíl průzkumu

- Prvním cílem praktické části práce bylo z pohledu respondentů zjistit na základě průzkumného šetření, zda stanovené komunikační dovednosti vymezené rámcovými vzdělávacími programy, respektive školními vzdělávacími programy, byly u vybraných oborů během studia součástí výuky.

- Druhým cílem práce, bylo rovněž na základě prováděného průzkumného šetření zjistit, zda by bylo vhodné do výuky výše uvedených technických oborů začlenit také výuku komunikačních dovedností, která by se orientovala na potřeby praxe.

Prvním cílem praktické části práce bylo z pohledu respondentů zjistit na základě průzkumného šetření, zda stanovené komunikační dovednosti vymezené rámcovými vzdělávacími programy, respektive školními vzdělávacími programy, byly u vybraných oborů během studia součástí výuky.

8.3 Metodika a organizace průzkumu

Byla použita kvantitativní výzkumná metoda. Kvantitativní průzkum „*využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování*“ (Hendl, 2005, s. 46). Pro realizaci průzkumného šetření byl vybrán dotazník. Dotazník je nejrozšířenější a nejpropracovanější technikou získávání dat. Dotazníkovým šetřením je možné oslovit velký počet účastníků i na ve velmi prostorově vzdálených místech. Klade relativně malé požadavky na ekonomické zajištění a zaškolení výzkumníků. Je také vstřícný k respondentům, poskytuje jim anonymitu a čas na rozmyšlenou (Kellerová, 2014, s. 23-25). Dotazník byl sestaven na základě komunikačních dovedností uvedených v RVP. Tvorba otázek a jejich návaznost na požadavky RVP je uvedena v příloze číslo 5.

Tak aby bylo možné co nejobjektivněji posoudit a zmapovat výše uvedené cíle průzkumu, proběhla celkem tři dílčí průzkumná dotazníková šetření. Byly osloveny tři rozdílné skupiny

- První skupinu respondentů tvořili žáci třetích ročníků vybraných oborů. Důvodem výběru právě těchto žáků bylo téměř ukončené studium, tudíž kurikulární rámec vymezený RVP měli tito žáci již absolvován. Po dohodě s vedením školy bylo v rámci odborného výcviku osloveno 60 žáků. Dotazníky byly distribuovány osobně. Žáci byli požádáni o vyplnění dotazníku během svého odborného výcviku v prostorách dílen.
- Druhou skupinu respondentů tvořili učitelé odborného výcviku, kteří žáky po celou dobu tříletého studia připravovali do praxe a se žáky strávili kaž-

doročně v průměru 16 týdnů výuky. Učitelů odborného výcviku má škola celkem 18, dotazníkové šetření proběhlo rovněž v prostorách odborného výcviku školy. Dotazníky byly distribuovány osobně.

- Třetí oslovenou skupinu respondentů představovali absolventi těchto vybraných studijních oborů. Důvodem tohoto výběru byla snaha získání zpětné vazby bývalých žáků, kteří právě s odstupem času mohou do průzkumu poskytnout cenné poznatky z praxe. Absolventi byli po dohodě s vedením školy osloveni pomocí emailových adres, které škola vede ve své databázi absolventů. Přes sekretariát školy (z důvodu platnosti zákona o ochraně soukromých údajů) byl absolventům zaslán vysvětlující email s hypertextovým odkazem na dotazníkový server, kde byl dotazník uložen, s žádostí o jeho vyplnění. V tomto případě byl tedy průzkum proveden formou internetového šetření.

Průzkumné šetření žáků a učitelů odborného výcviku se uskutečnilo během měsíce května. Bylo položeno celkem 20 základních otázek, učitelům odborného výcviku byl dotazník rozšířen o 3 otázky, první zjišťovala délku jejich pedagogické praxe, druhá a třetí otázka se týkala jejich názoru na případný rozsah a realizaci výukového bloku komunikačních dovedností. U absolventů byla doplňující otázkou zjišťována doba ukončení jejich studia.

V dotaznících byly kladeny uzavřené otázky, pouze jedna otázka u všech variant byla koncipována jako polouzavřená, tzn. vedle nabízených variant byl ponechán respondentům prostor pro vyjádření jejich názoru.

Analýza dat

Získané dotazníky byly rozděleny a zpracovány dle skupin respondentů. Otázky byly pro přehlednost a větší vypovídající schopnost zpracovány do tabulek a grafů dle četnosti počtu odpovědí a převedeny na procentuální vyjádření. Dvě doplňující otázky učitelů odborného výcviku, týkající se výukového bloku komunikačních dovedností, byly využity v kapitole Doporučení pro pedagogickou praxi.

Osloveno bylo celkem 18 učitelů odborného výcviku, průzkumu se zúčastnilo 15 z nich. Jeden učitel odborného výcviku je v dlouhodobé pracovní neschopnosti, dva učitelé odmítli dotazník vyplnit. Žáků třetích ročníků bylo osloveno celkem 60,

průzkumu se zúčastnilo 25 z nich, což představuje 42 %. Pro mne samotného byla nízká účast žáků zklamáním. Žáci sice dotazník obdrželi, jeho vyplnění však bylo dobrovolné. Část dotazníků se nevrátila, 18 dotazníků muselo být z důvodu neúplnosti (vyplněny pouze 2-4 odpovědi) vyřazena. Velmi pozitivně k vyplnění dotazníku přistoupili absolventi. Z 352 oslovených vyplnilo elektronický dotazník 74 absolventů, což je 21%. Devět emailových zpráv se na sekretariát školy vrátilo jako nedoručitelné.

Osloveno bylo tedy celkem 430 respondentů, dotazníkového šetření se jich zúčastnilo 114, ve výsledku se do šetření zapojilo tedy 27 % oslovených respondentů.

8.4 Výsledky práce

Tabulka 2: Otázka č. 1

Respondent	Položená otázka č. 1
Žák	Na jakém učebním oboru studujete?
Absolvent	Jaký učební obor jste studoval?
Učitel	Který učební obor vyučujete?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 3: Vyhodnocení otázky č. 1

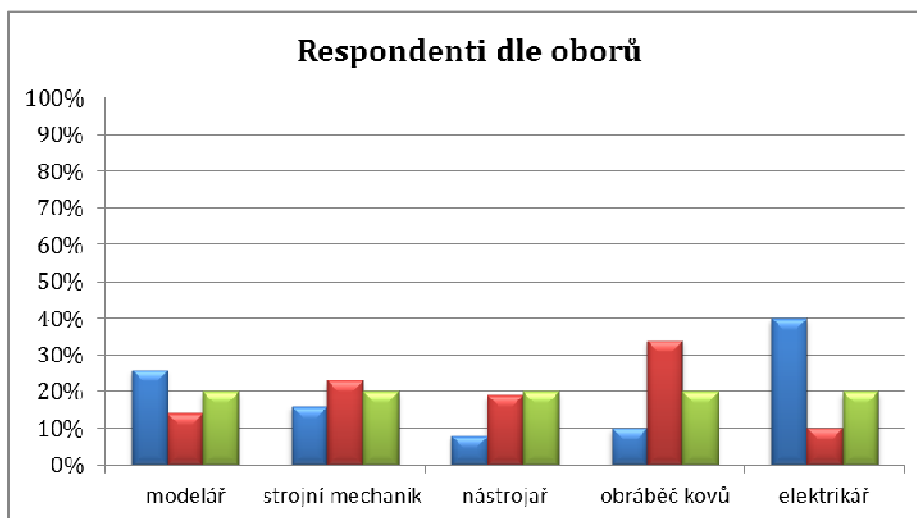
Respondenti	Obor					
	modelář		strojní mechanik		nástrojař	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	7	26%	4	16%	2	8%
Absolvent	10	14%	17	23%	14	19%
Učitel	3	20%	3	20%	3	20%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 4: Vyhodnocení otázky č. 1 - pokračování

Respondenti	Obor			
	Obráběč kovů		Elektrikář	
	počet	podíl	počet	podíl
Žák	2	10%	10	40%
Absolvent	26	34%	7	10%
Učitel	3	20%	3	20%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 1: Respondenti dle oborů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Jak je z grafu patrné, portfolio respondentů bylo vyrovnané, nejvíce respondentů dotazníkového šetření bylo z oboru elektrikář, což souvisí to s osobními vazbami na autora práce.

Tabulka 5: Otázka č. 2

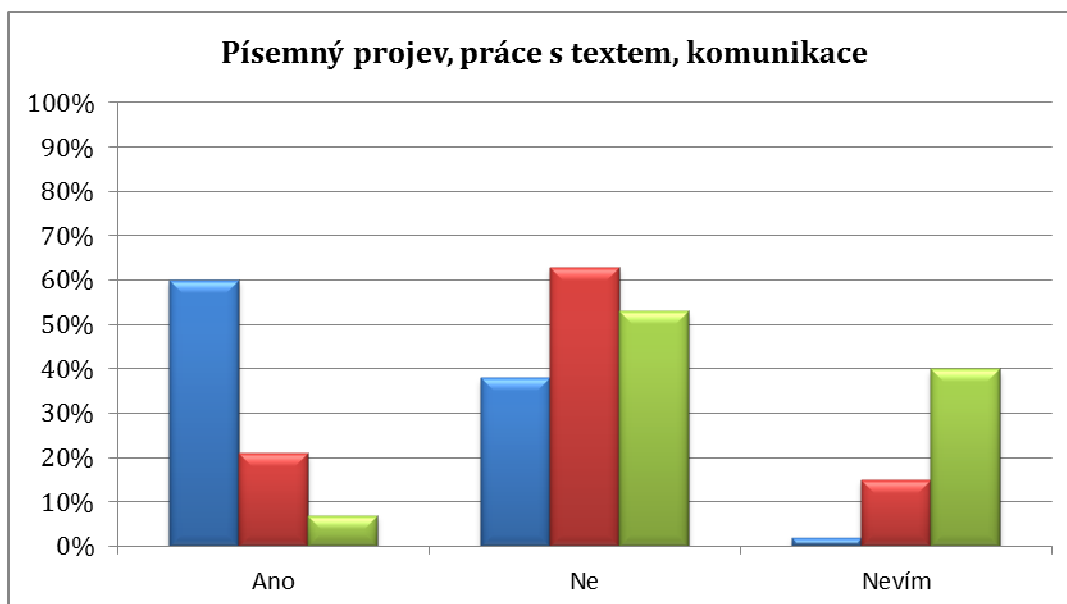
Komunikační dovednosti v RVP	Písemný projev, práce s textem, komunikace
Respondent	Položená otázka č. 2
Žák	Dokázal byste na základě získaných školních dovedností sestavit písemnou nabídku pro zákazníka, který si u Vás objedná výrobu zboží, nebo realizaci služby?
Absolvent	Dokázal jste na základě získaných školních dovedností sestavit písemnou nabídku pro zákazníka, který si u Vás objedná výrobu zboží, nebo realizaci služby?
Učitel	Myslíte si, že by žák dokázal na základě získaných školních dovedností sestavit písemnou nabídku pro zákazníka na objednané zboží či službu?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 6: Vyhodnocení otázky č. 2

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	15	60%	9	38%	1	2%
Absolvent	16	21%	47	63%	11	15%
Učitel	1	7%	8	53%	6	40%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 2: Písenný projev, práce s textem, komunikace

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Respondenti reagovali zcela odlišně, žáci si věří a z 60% zvolili odpověď ano. Naпротив tomu absolventi a učitelé jsou opačného názoru. 40 % učitelů zvolilo v dotazníku odpověď nevím.

Tabulka 7: Otázka č. 3

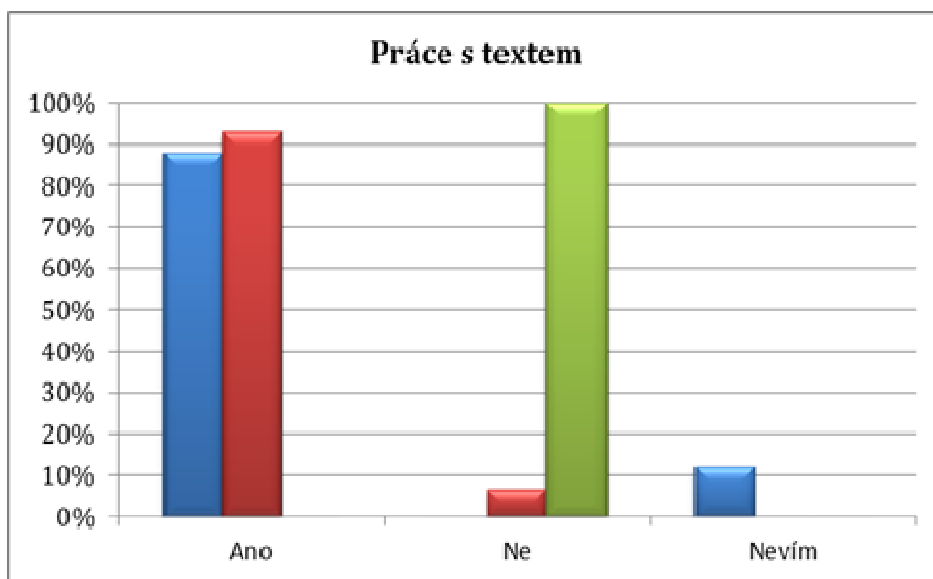
Komunikační dovednost v RVP	Práce s textem
Respondent	Otázka č. 3
Žák	Myslíte si, že dokážete pořídit z výkladu učitele odpovídající poznámky?
Absolvent	Myslíte si, že jste dokázal pořídit z výkladu učitele relevantní poznámky?
Učitel	Dokáží si podle Vás žáci udělat z výkladu látky odpovídající poznámky?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 8: Vyhodnocení otázky č. 3

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	22	88%	0	0%	3	12%
Absolvent	69	93%	5	7%	0	0%
Učitel	0	0%	15	100%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 3: Práce s textem

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Otázka s naprosto odlišným vnímáním. Učitelé s určitostí 100 % zvolili variantu ne, žáci nedokáží pořídit relevantní poznámky. V naprostém kontrastu byla odpověď absolventů s 93 % a 88 % žáků.

Tabulka 9: Otázka č.4

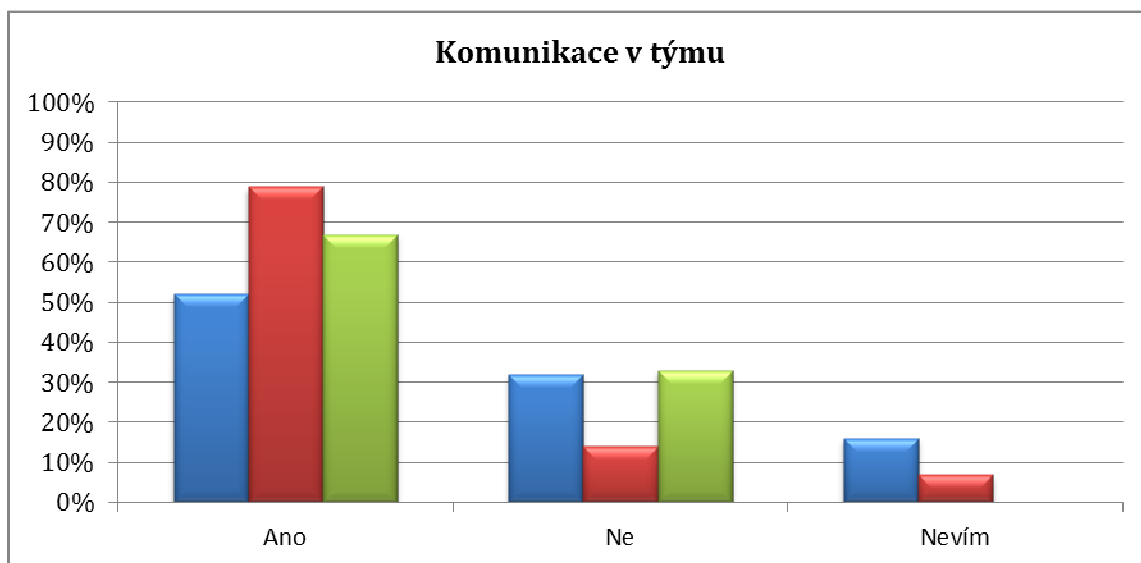
Komunikační dovednost v RVP	Komunikace v týmu
Respondent	Otázka č. 4
Žák	Stal jste se během výuky součástí týmu, ve kterém jste spolupracoval se spolužáky na řešení úkolů?
Absolvent	Stal jste se během výuky součástí týmu, ve kterém jste spolupracoval se spolužáky na řešení úkolů?
Učitel	Umí dle Vašeho názoru žáci spolupracovat v týmu?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 10: Vyhodnocení otázky č. 4

Respondenti	Odpovědi					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	13	52%	8	32%	4	16%
Absolvent	59	79%	10	14%	5	7%
Učitel	10	67%	5	33%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 4: Komunikace v týmu

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Týmová komunikace je hodnocena pozitivně, u všech respondentů přesáhla 50%.

Tabulka 11: Otázka č. 5

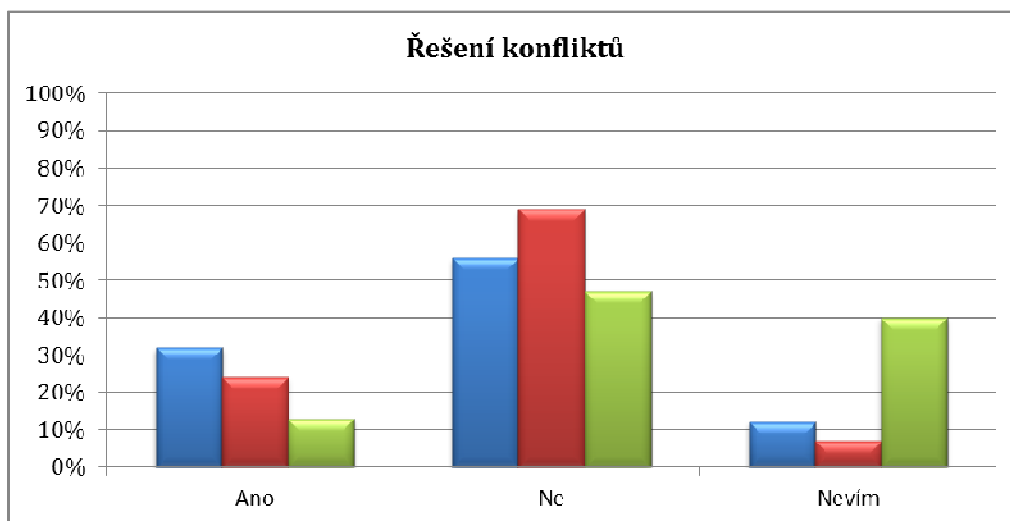
Komunikační dovednost v RVP	Řešení konfliktů
Respondent	Otázka č. 5
Žák	Získal jste během studia znalosti ohledně toho, jak postupovat při řešení konfliktu při výkonu profese?
Absolvent	Získal jste během studia znalosti ohledně řešení konfliktů při výkonu profese?
Učitel	Vědí žáci, jak správně postupovat u řešení konfliktu při výkonu profese?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 12: Vyhodnocení otázky č. 5

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	8	32%	14	56%	3	12%
Absolvent	18	24%	51	69%	5	7%
Učitel	2	13%	7	47%	6	40%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 5: Řešení konfliktů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Z grafu je patrné, že převažuje u všech respondentů záporná odpověď. Plně koreponduje s otázkou č. 19, kde se respondentů ptáme, jaké téma by zařadili do bloku komunikačních dovedností.

Tabulka 13: Otázka č. 6

Komunikační dovednosti v RVP	Získání, zpracování a vyhodnocení informací
Respondent	Otázka č. 6
Žák	Dokážete najít, zpracovat, vyhodnotit a prakticky použít informace, které potřebujete (např. postup při založení živnosti)?
Absolvent	Dokázal jste po ukončení studia: najít, zpracovat, vyhodnotit a prakticky použít informace, které jste potřeboval (např. postup při založení živnosti)?
Učitel	Myslíte si, že žáci dokáží pracovat s informacemi (tj. vyhodnotit, vyhledávat, použít)?

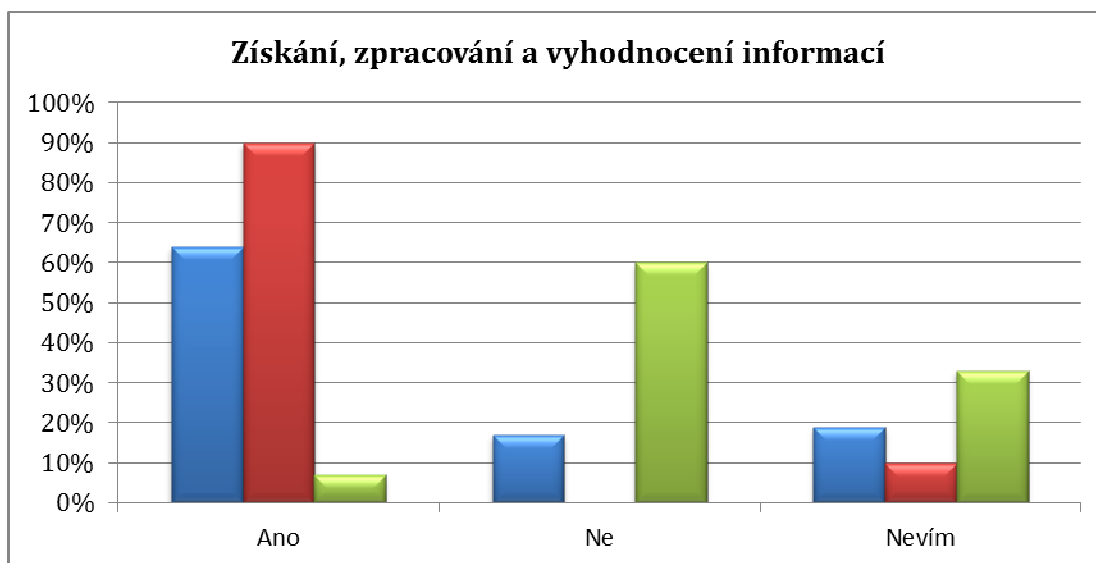
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 14: Vyhodnocení otázky č. 6

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	16	64%	4	17%	5	19%
Absolvent	67	90%	0	0%	7	10%
Učitel	1	7%	9	60%	5	33%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 6: Získání, zpracování a vyhodnocení informací

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Žáci a absolventi shodně konstatují, že pracovat s textem a informacemi umějí, absolventi se věří dokonce z 90%.

Tabulka 15: Otázka č. 7

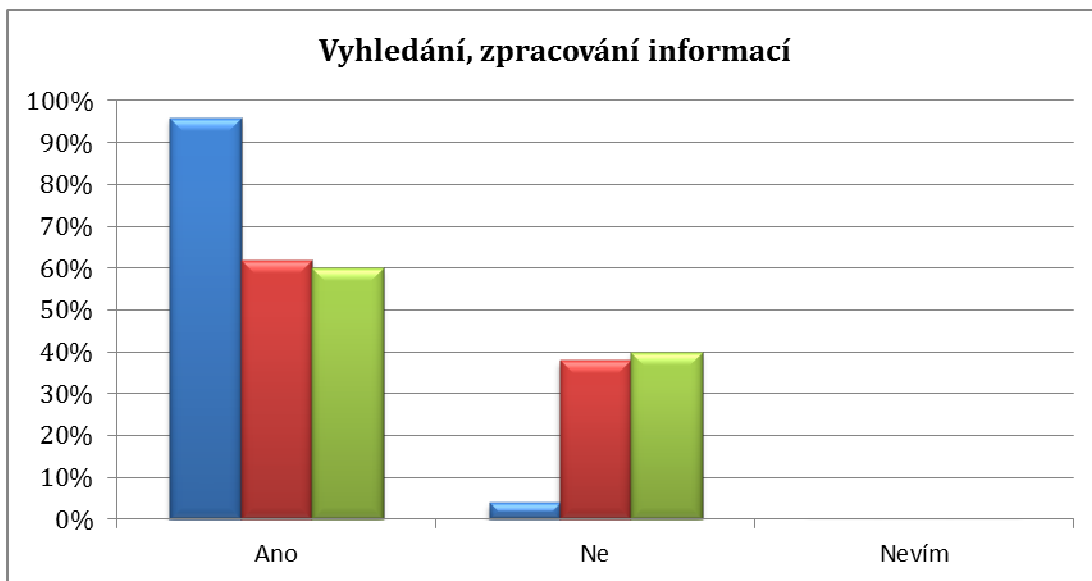
Komunikační dovednosti v RVP	Vyhledávání, zpracování informací
Respondent	Otázka č. 7
Žák	Naučil jste se během výuky ze zadaných podkladů vytvořit prezentaci?
Absolvent	Naučil jste se během výuky ze zadaných podkladů vytvořit prezentaci?
Učitel	Jsou dle Vašeho názoru žáci schopni samostatně vytvořit prezentaci na zadané téma?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 16: Vyhodnocení č. 7

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	24	96%	1	4%	0	0%
Absolvent	46	62%	28	38%	0	0%
Učitel	9	60%	6	40%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 7: Vyhledání, zpracování informací*Zdroj: vlastní dotazníkové šetření***Komentář:**

Jednoznačná převaha kladného vyjádření, dokonce i ze strany učitelů se setkáváme s 60% komunikační jistotou prezentačních dovedností.

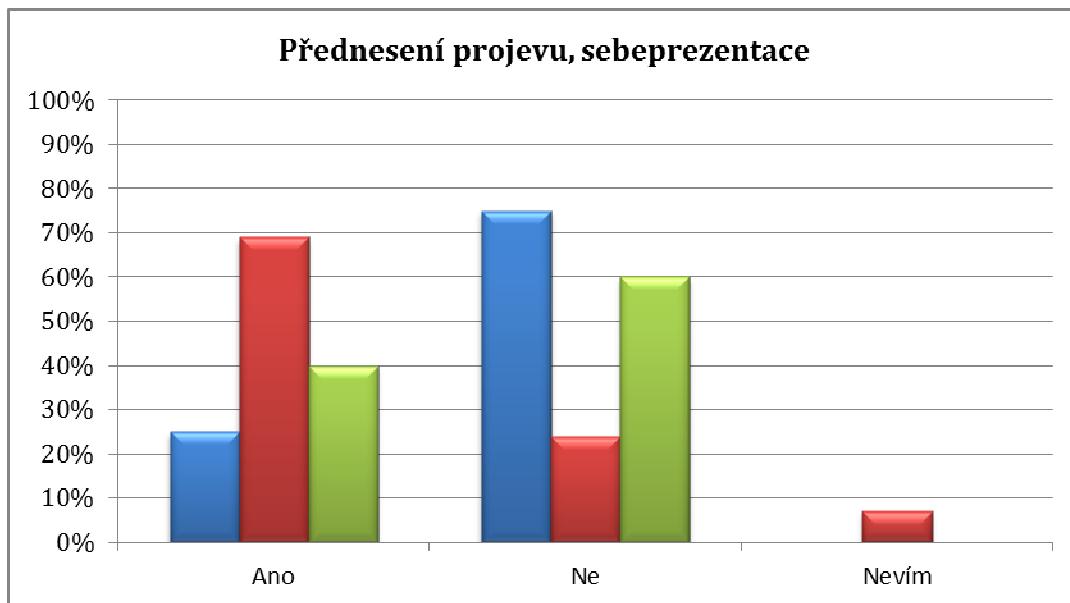
Tabulka 17: Otázka č. 8

Komunikační dovednosti v RVP	Přednesení projevu, sebe prezentace
Respondent	Otázka č. 8
Žák	Prezentoval jste během výuky z připravených podkladů svou práci před spolužáky?
Absolvent	Prezentoval jste během výuky z připravených podkladů svou práci před spolužáky?
Učitel	Umí žáci prezentovat svou práci před spolužáky?

*Zdroj: vlastní dotazníkové šetření***Tabulka 18: Vyhodnocení otázky č. 8**

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	6	25%	19	75%	0	0%
Absolvent	51	69%	18	24%	5	7%
Učitel	6	40%	9	60%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 8: Přednesení projevu, sebeprezentace

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Je zajímavé, že absolventi se přiklonili k variantě ano, tedy že dostali prostor k prezentaci, naopak žáci deklarují, že během výuky tuto komunikační dovednost nerozvinuli. Tento směr také se 60% potvrdili i učitelé.

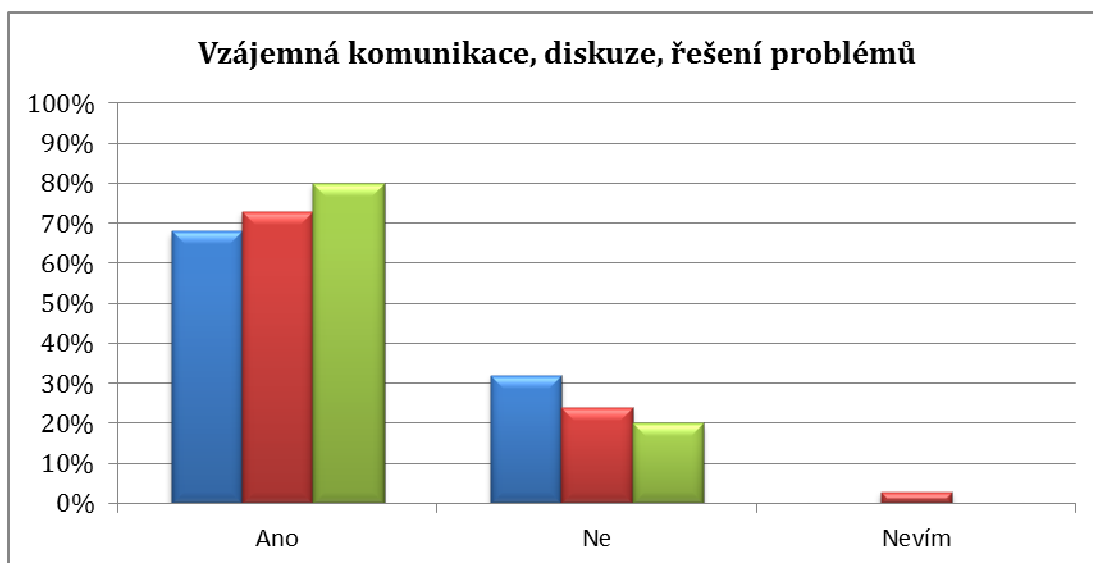
Tabulka 19: Otázka č. 9

Komunikační dovednosti v RVP	Vzájemná komunikace, diskuze, řešení problémů
Respondent	Otázka č. 9
Žák	Probíhaly v rámci odborného výcviku diskuze s učitelem odborného výcviku nad zadanými pracovními postupy nebo problémy?
Absolvent	Byl ve výuce prostor k vzájemné diskuzi mezi žáky a učitelem?
Učitel	Probíhaly v rámci odborného výcviku diskuze mezi Vámi a žáky nad zadanými pracovními postupy nebo problémy?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 20: Vyhodnocení otázky č. 9

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	17	68%	8	32%	0	0%
Absolvent	54	73%	18	24%	2	3%
Učitel	12	80%	3	20%	0	0%

Graf 9: Vzájemná komunikace, diskuze, řešení problémů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Základní komunikační technika diskuze je využívána. Potvrdily to všechny tři skupiny respondentů.

Tabulka 21: Otázka č. 10

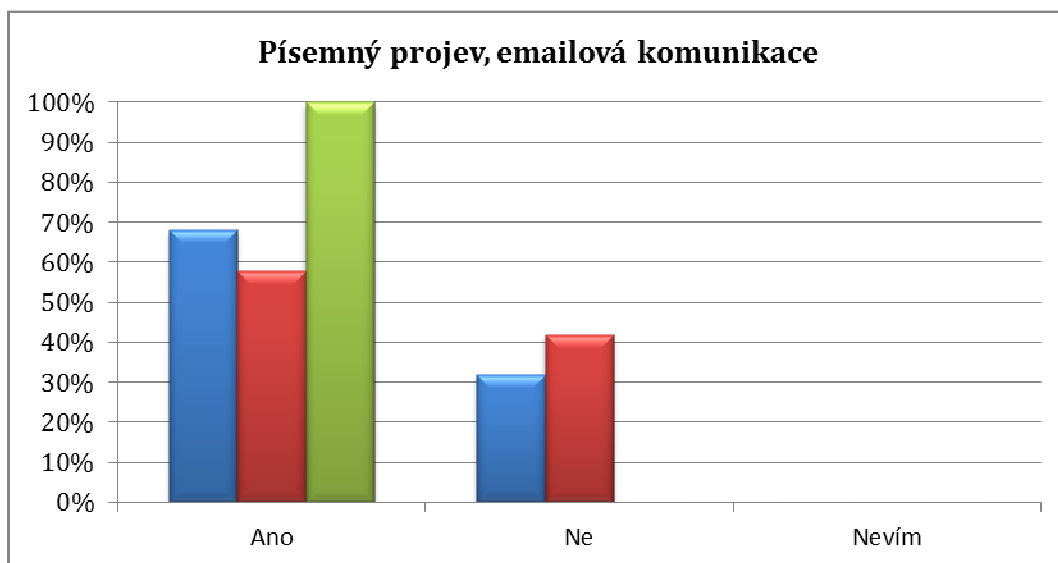
Komunikační dovednosti v RVP	Písemný projev, emailová komunikace
Respondent	Otázka č. 10
Žák	Získal jste během studia znalosti práce na počítači s různými informačními a komunikačními zdroji (internet, email, sociální sítě)?
Absolvent	Získal jste během studia znalosti práce na počítači s různými informačními a komunikačními zdroji (internet, email, sociální sítě)?
Učitel	Získali dle Vašeho názoru žáci znalosti práce na počítači s různými informačními a komunikačními zdroji (internet, email, sociální sítě)?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 22: Vyhodnocení otázky č. 10

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	17	68%	8	32%	0	0%
Absolvent	43	58%	31	42%	0	0%
Učitel	15	100%	0	0%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 10: Písemný projev, emailová komunikace*Zdroj: vlastní dotazníkové šetření***Komentář:**

Písemný projev ve spojení s informačními a komunikačními zdroji je jednoznačně hodnocen kladně.

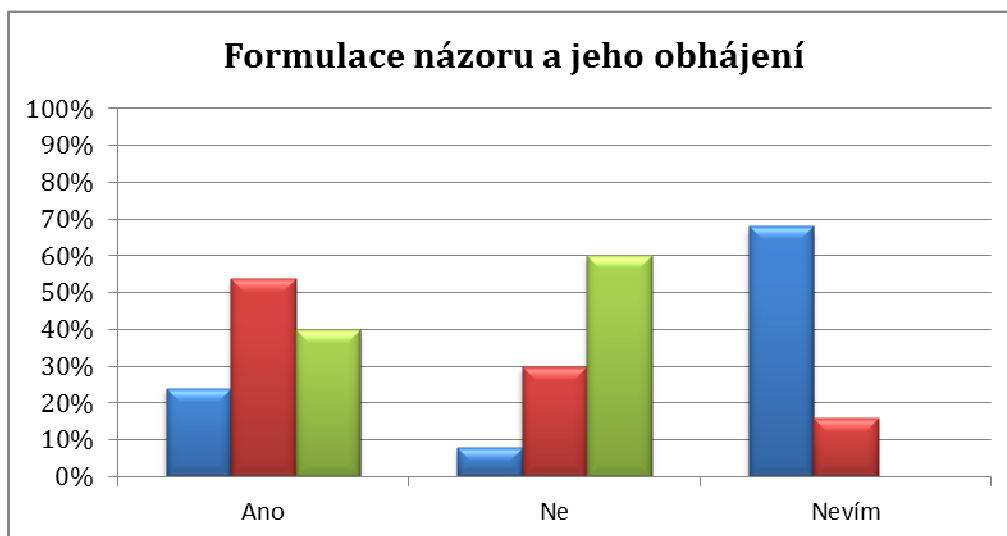
Tabulka 23: Otázka č. 11

Komunikační dovednosti v RVP	Formulace názoru a jeho obhájení
Respondent	Otázka č. 11
Žák	Byl Vám při výuce dán prostor k vyslovení Vašeho názoru a možnost jeho obhájení?
Absolvent	Byl Vám při výuce dán prostor k vyslovení Vašeho názoru a možnost jeho obhájení?
Učitel	Umí žáci vyslovit a také i obhájit své názory?

*Zdroj: vlastní dotazníkové šetření***Tabulka 24: Vyhodnocení otázky č. 11**

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	6	24%	2	8%	17	68%
Absolvent	40	54%	22	30%	12	16%
Učitel	6	40%	9	60%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 11: Formulace názoru a jeho obhájení

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Vyslovení názoru a jeho obhájení je hodnoceno relativně vyrovnaně ve variantě ano, kde se pohybuje na hranici 50%. Za povšimnutí stojí, že 68 % žáků volilo variantu neví.

Tabulka 25: Otázka č. 12

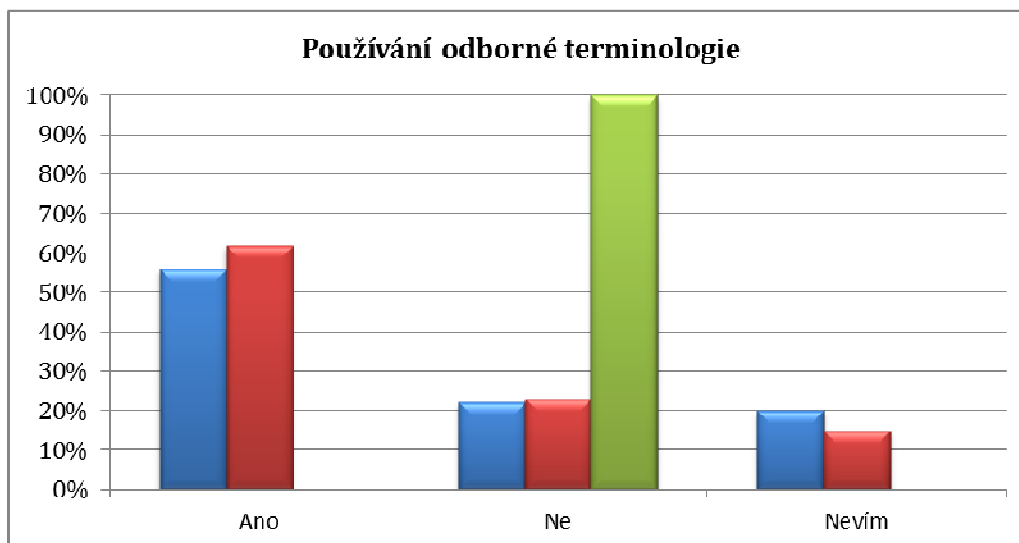
Komunikační dovednosti v RVP	Používání odborné terminologie
Respondent	Otázka č. 12
Žák	Pokud získáte pracovní místo odpovídající Vašemu vystudovanému oboru, myslíte si že, budete schopen porozumět běžně používaným odborným výrazům?
Absolvent	Byl jste po ukončení studia schopen správně používat odbornou terminologii?
Učitel	Umí žáci správně používat odbornou terminologii?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 26: Vyhodnocení otázky č. 12

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	14	56%	6	22%	5	20%
Absolvent	46	62%	17	23%	11	15%
Učitel	0	0%	15	100%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 12: Používání odborné terminologie

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Používání odborné terminologie vzhledem k velkému rozsahu odborného vyučování nedopadlo vůbec dobře z pohledu učitelů. Všech 15 učitelů se vyslovilo pro variantu ne.

Tabulka 27: Otázka č. 13

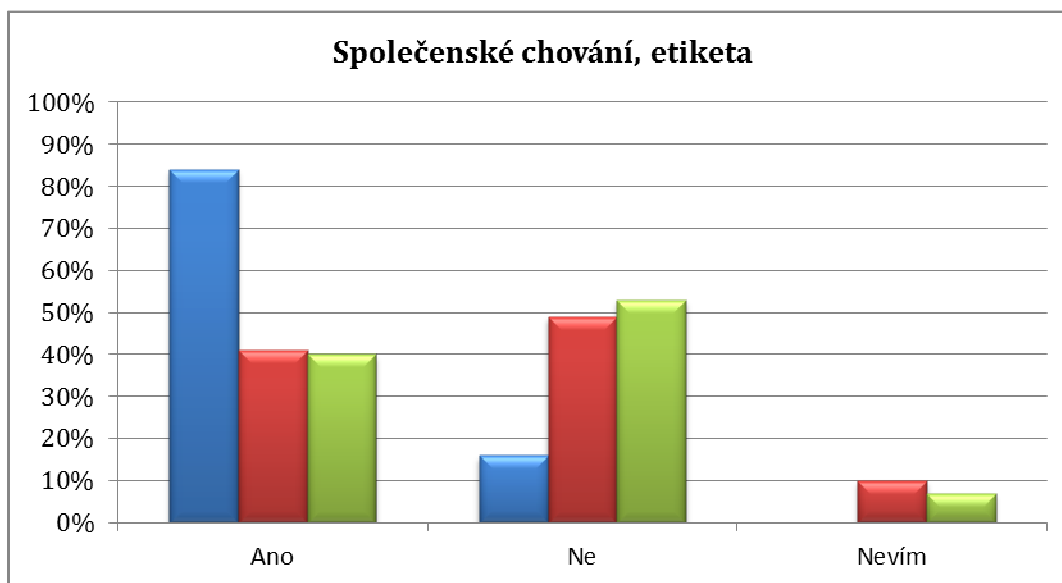
Komunikační dovednosti v RVP	Společenské chování, etiketa
Respondent	Otázka č. 13
Žák	Byly v rámci vyučování zařazeny do výuky základy společenského chování?
Absolvent	Byla součástí studia i výuka společenských pravidel?
Učitel	Byly v rámci vyučování zařazeny do výuky základy společenského chování?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 28: Vyhodnocení otázky č. 13

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	21	84%	4	16%	0	0%
Absolvent	30	41%	36	49%	8	10%
Učitel	6	40%	8	53%	1	7%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 13: Společenské chování, etiketa

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Žáci potvrdili 84%, že v rámci výuky se setkali se základy společenského chování.

Tabulka 29: Otázka č. 14

Komunikační dovednost v RVP	Řešení konfliktů
Respondent	Otázka č. 14
Žák	Dokážete adekvátně reagovat na kritiku?
Absolvent	Dokážete adekvátně reagovat na kritiku?
Učitel	Dokáží žáci adekvátně reagovat na Vaši radu a kritiku?

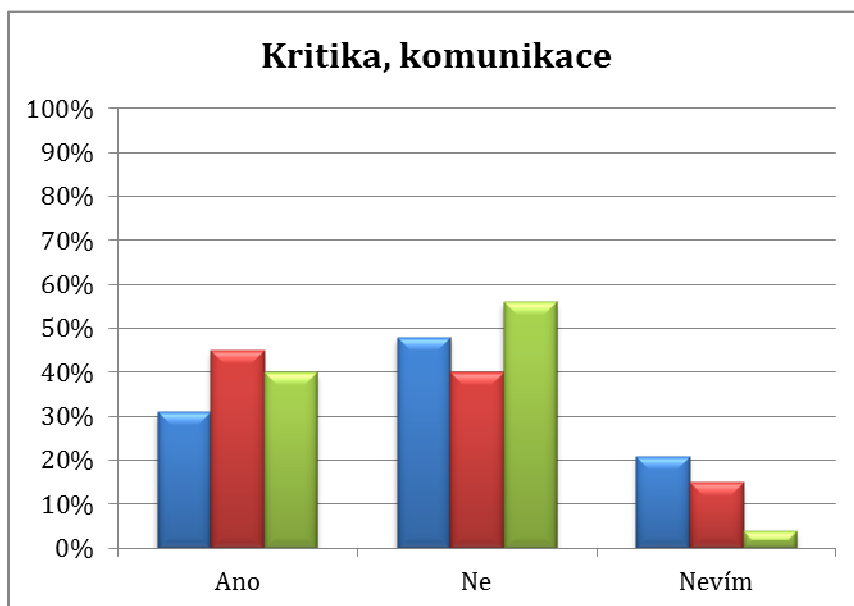
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 30: Vyhodnocení otázky č. 14

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	8	31%	12	48%	5	21%
Absolvent	33	45%	30	40%	11	15%
Učitel	6	40%	9	56%	1	4%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 14: Kritika, komunikace

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Relativně vyrovnaný poměr mezi variantami ano a ne. Opět bylo v rámci možného výběru témat do komunikačního bloku preferováno.

Tabulka 31: Otázka č. 15

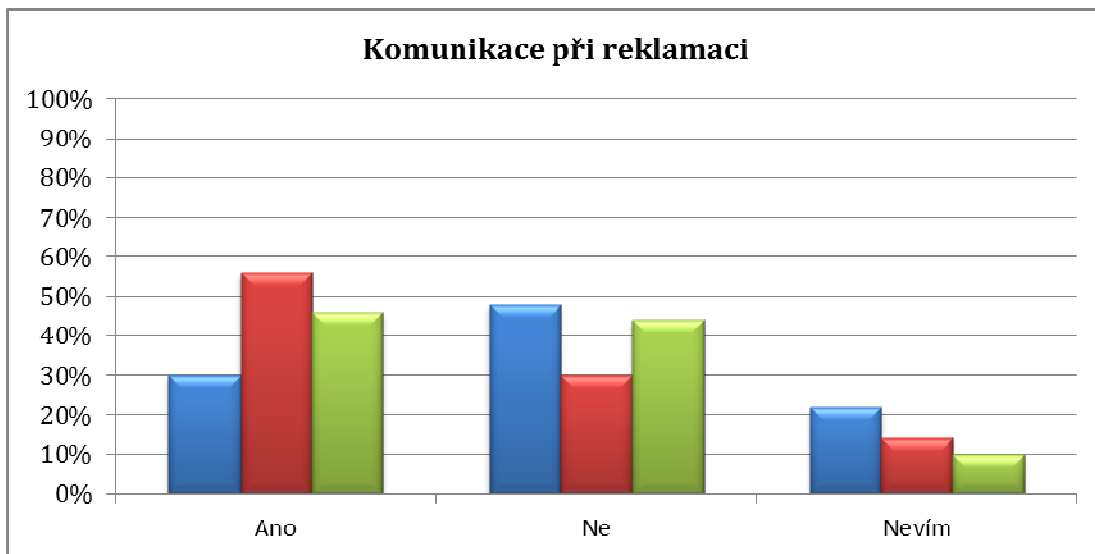
Komunikační dovednost v RVP	Komunikace při reklamaci
Respondent	Otázka č. 15
Žák	Jste schopen vyřešit asertivně reklamaci nově zakoupené vrtačky?
Absolvent	Byl jste schopen vyřešit asertivně reklamaci nově zakoupené vrtačky?
Učitel	Dokáží žáci adekvátně zareagovat v situacích, které od nich vyžadují asertivitu (např. reklamace vrtačky)?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 32: Vyhodnocení otázky č. 15

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	8	30%	12	48%	5	22%
Absolvent	42	56%	22	30%	10	14%
Učitel	7	46%	7	44%	1	10%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 15: Komunikace při reklamaci*Zdroj: vlastní dotazníkové šetření***Komentář:**

Obdobně jako u předchozí otázky, zhruba 50% respondentů si myslí, že dokáže jednat asertivně.

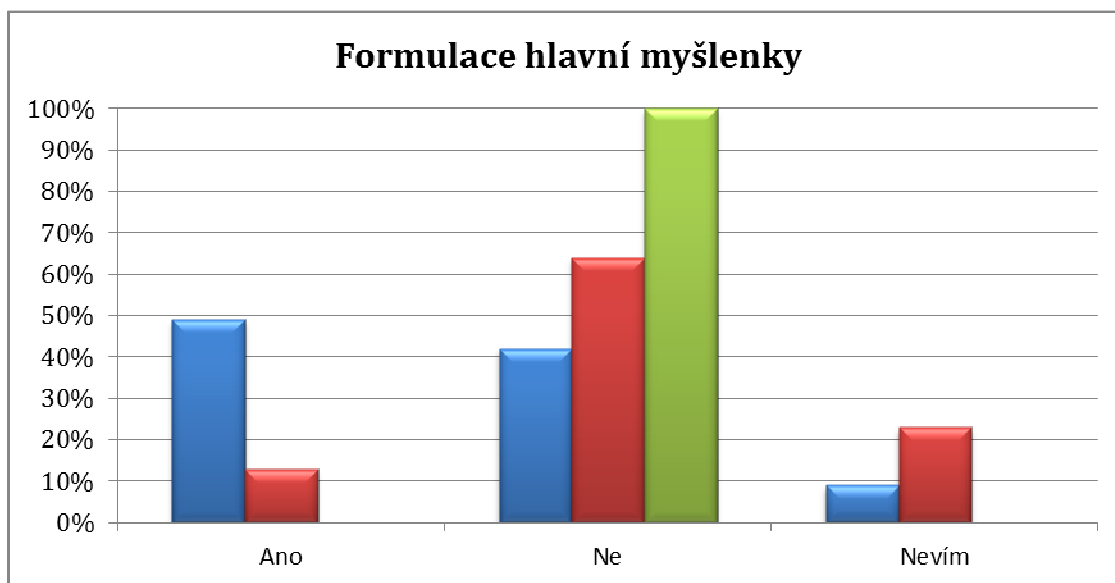
Tabulka 33: Otázka č. 16

Komunikační dovednost v RVP	Formulace hlavní myšlenky
Respondent	Otázka č. 16
Žák	Jste schopni po přečtení zadaného textu zformulovat stručně a výstižně hlavní myšlenku?
Absolvent	Byl jste schopni po přečtení zadaného textu zformulovat stručně a výstižně hlavní myšlenku?
Učitel	Dokáží dle Vašeho názoru žáci po přečtení zadaného textu zformulovat stručně a výstižně hlavní myšlenku?

*Zdroj: vlastní dotazníkové šetření***Tabulka 34: vyhodnocení otázky č 16**

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	13	49%	11	42%	1	9%
Absolvent	10	13%	47	64%	17	23%
Učitel	0	0%	15	100%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 16: Formulace hlavní myšlenky

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Opět 100% učitelů deklaruje svoji zkušenost, že žáci neumí pracovat s textem. Rovněž 64 % absolventů tento nedostatek přiznává.

Tabulka 35: Otázka č. 17

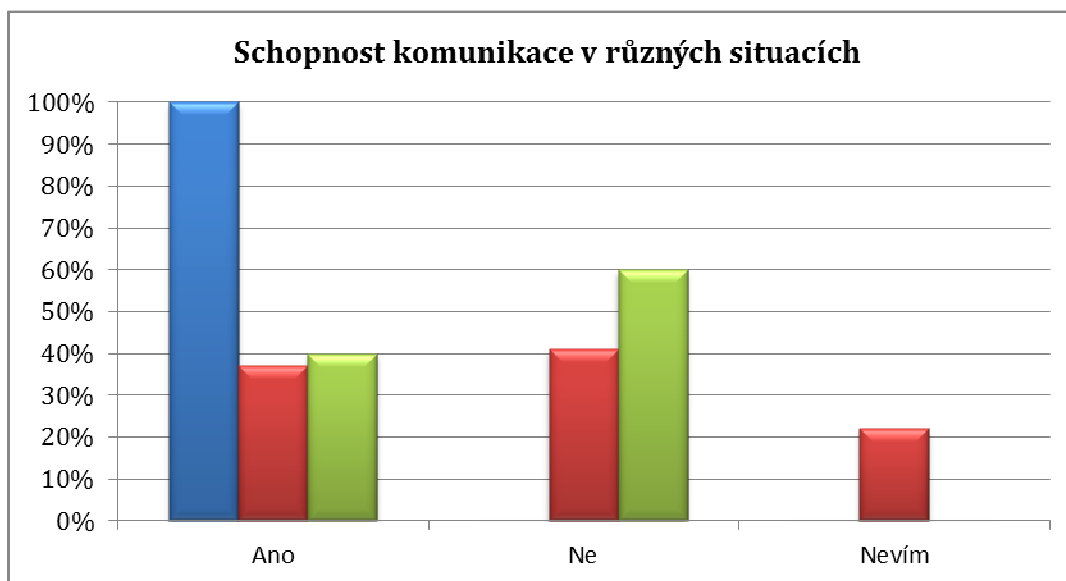
Komunikační dovednost v RVP	Schopnost komunikace v různých situacích
Respondent	Otázka č. 17
Žák	Pokud je Vám zadána práce a Vy jste zadání neporozuměl, jste schopni požádat o vysvětlení nejasností?
Absolvent	Pokud Vám byla zadána práce a Vy jste zadání neporozuměl, byli jste schopni požádat o vysvětlení nejasností?
Učitel	Pokud žáci nepochopí zadání, jsou schopni požádat o vysvětlení nejasností?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 36: Vyhodnocení otázky č. 17

Respondenti	Odpověď					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	25	100%	0	0%	0	0%
Absolvent	27	37%	30	41%	17	22%
Učitel	6	40%	9	60%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 17: Schopnost komunikace v různých situacích

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

100% žáků si v komunikaci věří a říká, že si dokáže potřebné informace vykomunikovat.

Tabulka 37: Otázka č. 18

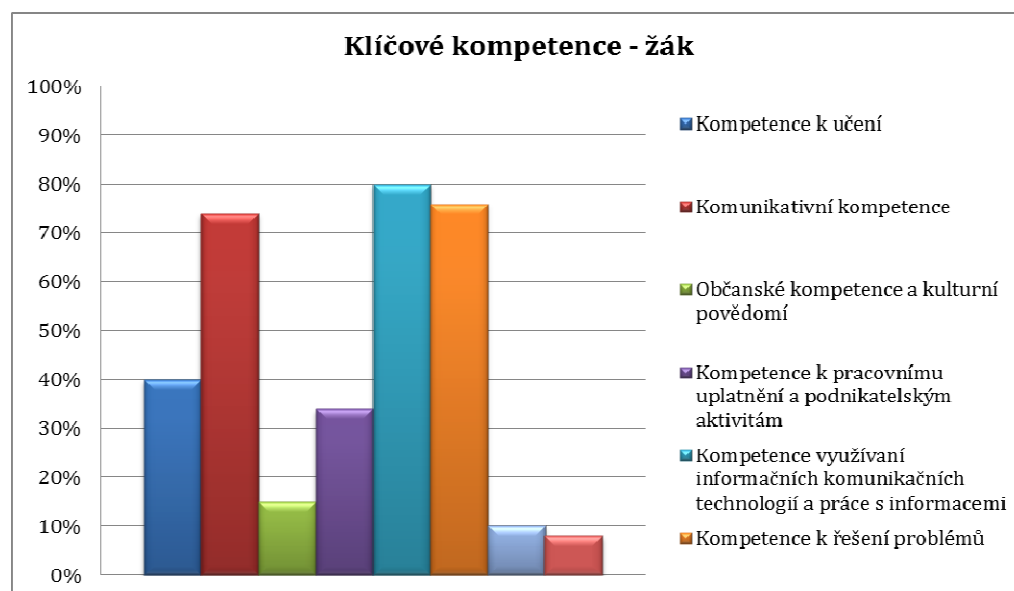
Komunikační dovednosti v RVP	Klíčové kompetence
Respondent	Otázka č. 18
Žák	Označte křížkem z níže uvedených klíčových kompetencí tři podle Vás nejdůležitější, které budete potřebovat pro výkon svého povolání.
Absolvent	Označte křížkem z níže uvedených klíčových kompetencí tři podle Vás nejdůležitější, které potřebujete pro výkon svého povolání.
Učitel	Označte křížkem z níže uvedených klíčových kompetencí tři podle Vás nejdůležitější, které bude žák potřebovat pro výkon svého povolání.

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 38: Vyhodnocení otázky č. 18

Respondenti	Odpovědi					
	Žák		Absolvent		Učitel	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Kompetence k učení	10	40%	25	34%	5	31%
Komunikativní kompetence	18	74%	64	86%	10	62%
Občanské kompetence a kulturní povědomí	4	15%	21	29%	0	0%
Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám	8	34%	50	68%	4	25%
Kompetence využívání informačních komunikačních technologií a práce s informacemi	20	80%	67	90%	6	37%
Kompetence k řešení problémů	19	76%	74	100%	10	62%
Personální a sociální kompetence	3	10%	12	16%	3	18%

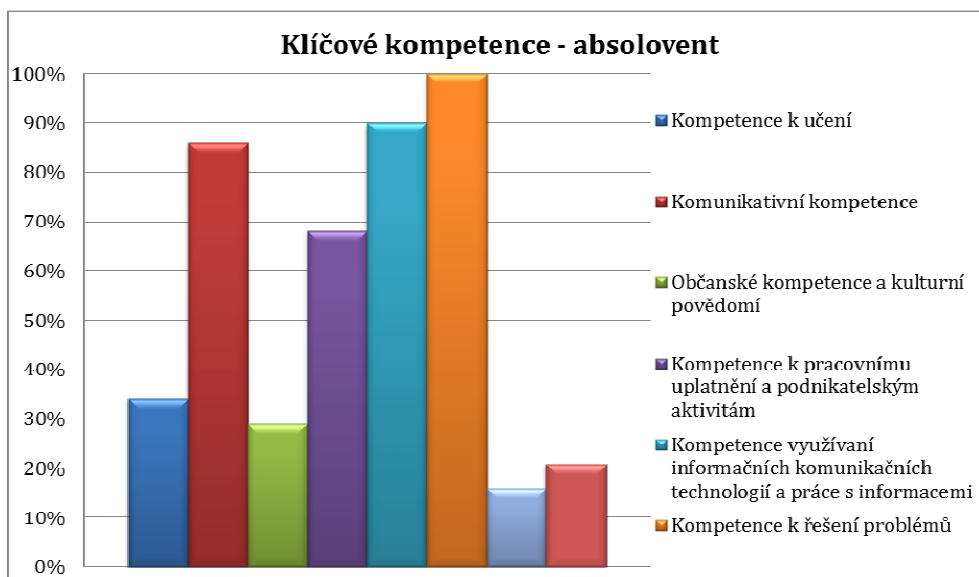
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 18: Klíčové kompetence - žák

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Žáci nejvíce cení využívání informační technologie, kompetence k řešení problémů a komunikativní kompetence.

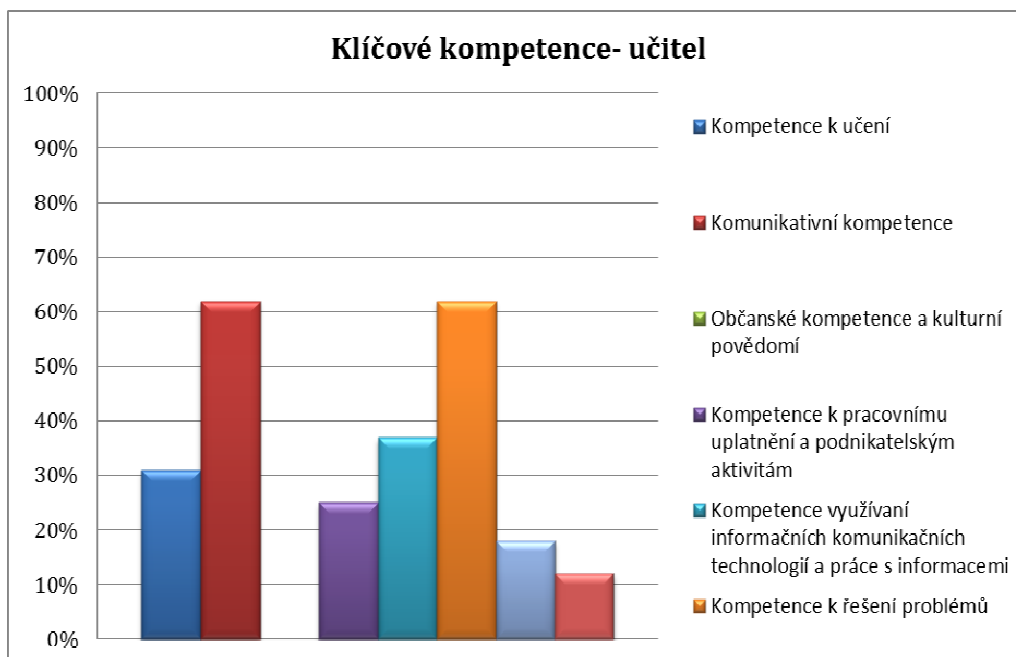

Graf 19: Klíčové kompetence - absolvent

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Absolventi jednoznačně se 100% staví na 1. místo komunikativní kompetence.

Graf 20: Klíčové kompetence - učitel

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Učitelé preferují kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence.

Tabulka 39: Otázka č. 19

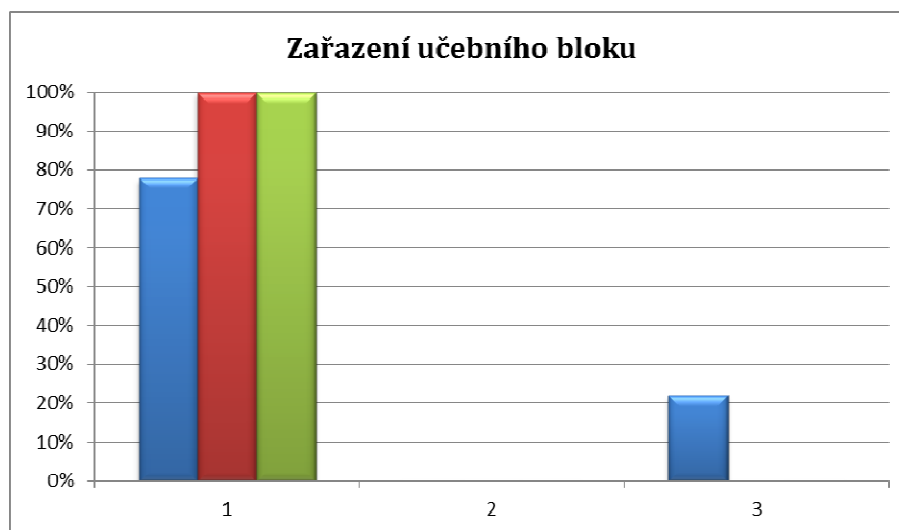
Komunikační dovednosti v RVP	Komunikační dovednosti
Respondent	Otázka č. 19
Žák	Uvítal byste během školní výuky možnost zařazení učebního bloku, který by se specializoval na prohloubení komunikačních dovedností?
Absolvent	Uvítal byste, pokud by mohl být do školní výuky zařazen učební blok, který by se specializoval na prohloubení komunikačních dovedností?
Učitel OV	Domníváte se, že by bylo vhodné zařadit do výuky blok komunikačních dovedností, který by se specializoval na potřeby praxe?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 40: Vyhodnocení otázky č. 19

Respondenti	Odpovědi					
	Ano		Ne		Nevím	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Žák	20	78%	0	0%	5	22%
Absolvent	74	100%	0	0%	0	0%
Učitel	15	100%	0	0%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 21: Možnost zařazení učebního bloku do školní výuky

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář: Jednoznačné potvrzení od všech respondentů, že by měli zájem o výukový blok komunikačních dovedností.

Tabulka 41: Otázka č. 20

Respondent	Otázka č. 20
Žák	Které z nabízených témat je pro Vás zajímavé a včlenil byste jej do nabízené učebního bloku?
Absolvent	Které z nabízených témat, týkajících se komunikačních dovedností, byste z pohledu praxe preferoval?
Učitel	Které z nabízených témat shledáváte zajímavé a včlenil byste jej do nabízené učebního bloku?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 42: Vyhodnocení otázky č. 20 – díl 1

Respondenti	Odpovědi			
	Společenská pravidla		Komunikace a chyby v komunikaci	
	počet	podíl	počet	podíl
Žák	12	60	7	35
Absolvent	0	50%	49	66%
Učitel	9	64%	8	50%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 43: Vyhodnocení otázky č. 20 – díl 2

Respondenti	Odpověď			
	Typologie lidí a způsoby jednání s nimi		Konflikty a komunikace při jejich zvládnutí	
	počet	podíl	počet	podíl
Žák	4	20%	11	55%
Absolvent	39	54%	58	79%
Učitel	6	35%	7	42%

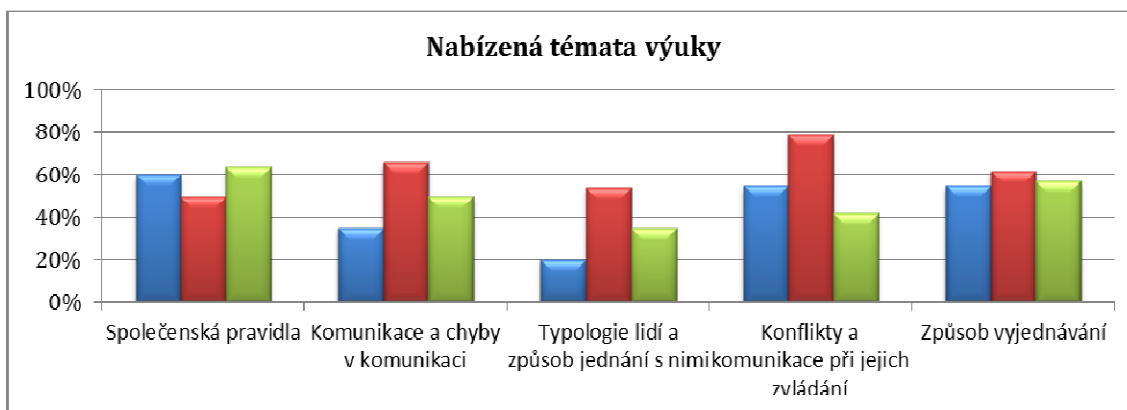
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 44: Vyhodnocení otázky č. 20 – díl 3

Respondenti	Odpověď			
	Způsob vyjednávání		Jiné	
	počet	podíl	počet	podíl
Žák	11	55%	0	0%
Absolvent	15	62%	0	0%
Učitel	8	57%	0	0%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 22: Nabízená témata výuky

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Jednotlivá témata jsou poměrně rovnoměrně rozložena, zájem je tedy o všechny navrhované varianty. Zajímavé je to, že v dotazníkovém šetření žádný respondent nenavrhoval jinou variantu, která by se do bloku měla začlenit.

Tabulka 45: Otázka č. 21 - učitel

Do jaké části výuky by měl tento blok zařazen?				
Respondent	Odpovědi			
	Teoretická výuka		Odborný výcvik	
	počet	podíl	počet	podíl
Učitel	13	87%	2	13%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 23: Zařazení bloku komunikačních dovedností

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

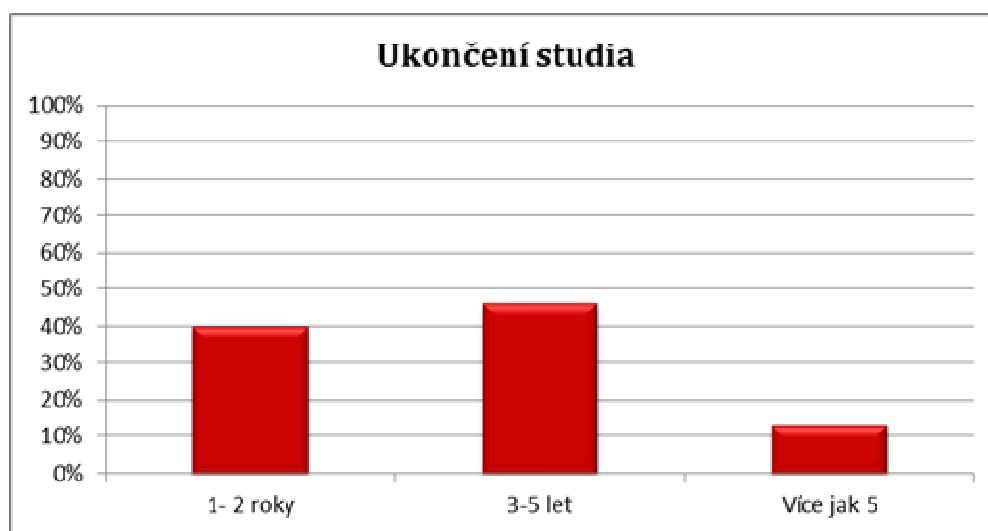
Komentář:

Učitelé jednoznačně odpověděli, že blok by měl být včleněn do teoretické části výuky

tabulka 46: Otázka č. 21 - absolvent

Před kolika lety jste ukončil studium na střední škole?						
Respondenti	Odpovědi					
	1- 2 roky		3-5 let		Více jak 5 let	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Absolvent	30	40%	34	46%	10	13%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 24:Ukončení studia absolventa

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

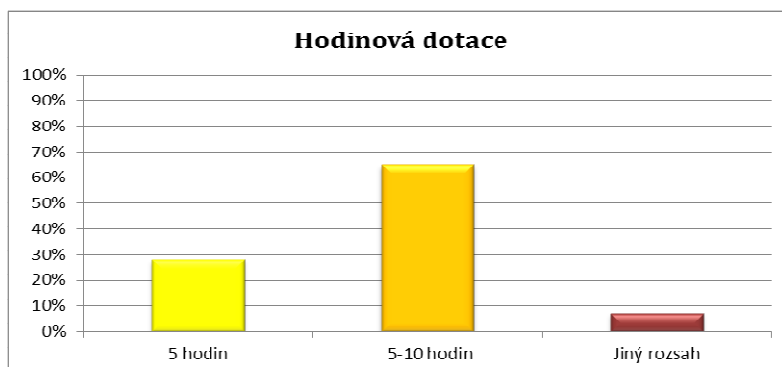
Komentář:

Zhruba 50 % respondentů ukončilo školní docházku v rozmezí 3 až 5 let, u 40% je doba ukončení 1 až 2 roky.

Tabulka 47: Otázka č. 22 - učitel

Kolik vyučovacích hodin by podle Vás měl tento výukový blok mít?						
Respondenti	Odpovědi					
	do 5 hodin		5-10 hodin		Jiný rozsah	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Učitel	4	28%	10	65%	1	7%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 25: Hodinová dotace pro výukový blok

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

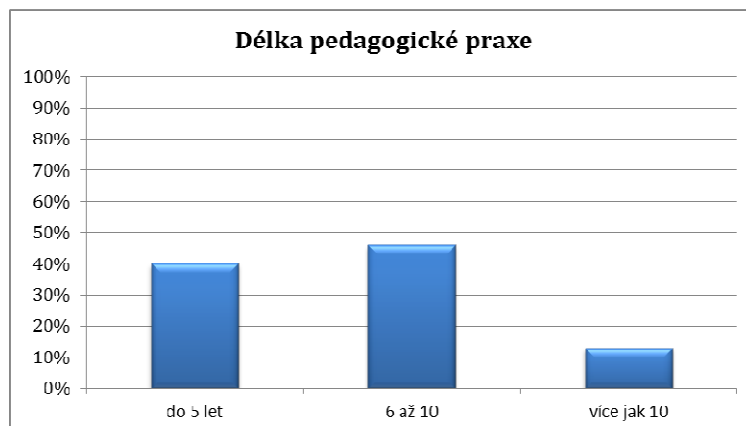
Komentář:

Rozsah výuky byl by respondenty doporučena na 5 až 10 hodin.

Tabulka 48: Otázka č. 23 - učitel

Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?						
Respondenti	Odpovědi					
	do 5 let		6 až 10		více jak 10	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Učitel	6	40%	7	46%	2	13%

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf 26: Délka pedagogické praxe u učitele

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Komentář:

Délka práce učitelů se pohybuje z poloviny do 5 let, druhá polovina je tvořena délkou praxe 6 až 10 let.

9 Diskuze

V teoretické části jsem cíleně shromažďoval informace týkajících se výuky komunikačních dovedností u vybraných tříletých technických oborů dané školy. Výsledkem analýzy bylo zjištění, že 32 % výuky tvoří tzv. společné okruhy vzdělávání, kam spadá výuka českého jazyka, cizích jazyků, společenskovedního, přírodovědného a estetického vzdělávání, dále informační a komunikační technologie. Výčet doplňuje ještě matematické vzdělávání a vzdělávání pro zdraví. Právě do těchto okruhů je dle rámcového a potažmo školského vzdělávacího programu soustředěna stěžejní část výuky komunikačních dovedností. Zbylá část vyučovacích hodin je věnována odborné výuce, ve které jsou komunikační dovednosti opomíjeny.

„Je možné se domnívat, že kompetence spolu s odbornými vědomostmi představují podstatnou součást pracovního úspěchu. Čím výrazněji se tyto vlastnosti u jedince vyskytují, tím pravděpodobnější je, že dosáhne na svém poli působnosti úspěchu“ (Vetečka, Tureckiová, 2008, s. 119). Mezi nejdůležitější kompetence z pohledu profesního uplatnění absolventů všech typů škol řadí Vetečka a Tureckiová (2008, s. 119 – 124) na první místo se 76 % komunikační schopnosti a dovednosti, druhou pozici s 53 % obsadila způsobilost k týmové práci a třetí v pořadí pak byla schopnost nést zodpovědnost s 41 %.

Na základě prostudovaných rámcových vzdělávacích plánů a zkušeností z praxe mohu usuzovat, že se výuka technických oborů soustředuje především na předávání technických znalostí a dovedností, což jistě není špatně. Přesto se na základě svých zkušeností domnívám, že by bylo vhodné v rámci výuky tyto odborné dovednosti rozšířit o komunikační dovednosti orientované na praxi.

V běžném životě očekávám, tak jako většina z nás, že vyučený řemeslník je znalý odborné práce. Tedy, když se mi pokazí auto, automechanik bude vědět, jak jej opravit, truhlář mi vyrobí požadovaný nábytek a elektrikář mi bude schopen připojit elektrické vedení a nainstalovat jističe.

Jak vyplývá z předchozího textu, ale i z praxe, jedno se neobejde bez druhého. K čemu je řemeslník, který bravurně ovládá komunikaci se zákazníkem, ale není schopen odvést dobrou a kvalitní práci? Opačným případem je řemeslník, který odvádí vynikající práci, ale jeho komunikace je na bodu mrazu, nedokáže si prosadit svůj názor, argumentovat, vyjednávat. Tato neschopnost je velkou nevýhodou právě pro dotyčného. Mezi kolegy nebude brán vážně, zákazníci využijí možnosti vyjednávání o lepších finančních podmínkách.

A právě na základě vlastních, ne příliš dobrých zkušeností jsem se rozhodl k výběru tohoto tématu bakalářské práce „Komunikační dovednosti ve vybraných oborech středního odborného vzdělávání“. Zajímalo mne, jak nahlíží na tento problém mí vrstevníci, tedy absolventi školy, současní žáci i učitelé.

Hlavním cílem práce bylo zjistit za pomoci dotazníkového průzkumného šetření, zda by již zmíněná skupina respondentů, měla zájem, respektive by doporučovala, rozšíření výuky komunikační dovedností, které by se orientovaly na potřeby praxe (konflikt a jeho zákonitosti, empatické naslouchání, asertivní komunikace, typologie lidí, vyjednávání, ...). Osloveno bylo celkem 430 respondentů, dotazníkového šetření se jich zúčastnilo 114, ve výsledku se do šetření zapojilo tedy 27 % oslovených respondentů.

Realizované dotazníkové šetření prokázalo, že výukový blok orientovaný právě na komunikační dovednosti, které jsou potřebné v praxi, by ve školní výuce uvítalo 100 % absolventů i učitelů odborného výcviku a 78 % žáků. Zbýlých 22 % žáků zvolilo variantu odpovědi nevím. Z toho tedy vyplývá, že ani jeden respondent ne zvolil u této otázky variantu odpovědi ne.

Pokud se na předložená čísla podívám z hlediska praxe, je nesporné, že absolventi školy, z nichž 46 % ukončilo studium v rozmezí tří až pěti let, by tento výukový blok doporučovalo. Mohu se tedy domnívat, že absolventi tyto komunikační dovednosti v praxi postrádají. Rovněž i učitelé výcviku se jednomyslně shodli na jeho potřebnosti. Čtyřicet šest procent učitelů má praxi v oboru v rozmezí 6 až 10 let. Tuto domněnku potvrzuje ve svém průzkumném šetření také Národní ústav pro vzdělávání, který provádí každoročně šetření s názvem „Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol“. Cílem šetření bylo zjistit, jak hodnotí samotní zaměstnavatelé míru připravenosti absolventů z pohledu použití klíčových kompetencí. Připravenost absolventů učebních oborů byla v časovém srovnání v rozmezí let 2003 až 2014 vnímána negativně. 50 % hranici nespokojenosti zaměstnavatelů přesáhly v roce 2014 následující kompetence: neschopnost řešit problém, neschopnost přijmout zodpovědnost, neschopnost dovednosti čtení a porozumění instrukcím. Komunikační schopnosti zaznamenaly negativní posun z původních 26 % na 56 %, což ve srovnání představuje zhoršení o celých 30 % (Sběry, 2014). Součástí realizovaného průzkumu bylo také určit, jaká témata by oslovení respondenti z předložené nabídky preferovali a začlenili je do nabízeného výukového bloku. Navrhována byla témata: společenská pravidla, komunikace a chyby v komunikaci, typologie lidí a způsoby jednání s nimi, konflikty a komunikace při jejich zvládnutí, způsob vyjednávání. Respondenti měli také možnost

v této jediné polouzavřené dotazníkové otázce připojit svůj návrh, tedy navrhnout další možné výukové téma týkající se komunikace. Bohužel žádný respondent této možnosti nevyužil. Z předložených variant výběru bylo možno zvolit žádnou, všechny, nebo pouze některé z nabízených možností. Rozložení vyslovených odpovědí u jednotlivých témat bylo prakticky totožné. Při zprůměrování odpovědí získalo 59 % téma konflikty a komunikace, po 58 % získaly témata společenská pravidla a způsoby vyjednávání, na čtvrtém místě se poté s 50 % umístilo téma komunikace a chyby v komunikaci a s nejmenším zájmem ze strany respondentů se setkala téma typologie lidí a způsoby jednání s nimi.

Žáky nejvíce zaujala témata společenská pravidla, konflikty a komunikace při jejich zvládnutí i způsoby vyjednávání. Učitele odborného výcviku doporučují včlenit do výukového bloku společenská pravidla a způsoby vyjednávání. Oslovení absolventi projeví největší zájem o téma komunikace při zvládání konfliktů a o téma komunikace a chyby v komunikaci.

Na druhou stranu se domnívám, že je nutné komunikační dovednosti a jejich míru zvládnutí a používání vnímat i v kontextu s osobností každého člověka. To, co jeden zvládne pomocí komunikace automaticky a rychle, to druhému může trvat celou věčnost a chtěného výsledku stejně nebude dosaženo. Jakým způsobem člověk komunikuje s okolím, souvisí v přímé úměře s jeho temperamentem. *„Komunikační dovednosti vycházejí především z osobních a charakterových vlastností každého z nás. Do určité míry jsou nám tyto schopnosti vrozeny, na jejich osvojení a rozvoji však může každý z nás pracovat. Tyto, na jedné straně těžce měřitelné, na druhé straně vysoce oceňované schopnosti, se stávají součástí kompetencí každé úspěšné osobnosti“* (Nováková, 2013).

Během své práce jsem se rovněž pokoušel najít relevantní zdroje informací, týkající se výuky komunikačních dovedností na středních odborných školách. Na akademické půdě je diskutováno nad tématy komunikace týkající se základního školství, značná část témat je věnována nebezpečí elektronické komunikace, rovněž jsou diskutována témata týkající se komunikace mezi školou a rodiči. K tématu rozvoje komunikačních dovedností na středních odborných školách se mi však žádný odpovídající zdroj nalézt nepodařilo.

Na základě realizovaného průzkumu stojí jistě za zmínku i otázka zvyšování kvalifikace učitelů s ohledem na téma komunikačních dovedností. Průzkum jednoznačně prokázal, že by žáci výuku komunikačních dovedností přivítali, na škole však chybí učitel, který by byl schopen výuku provést.

Bylo by jistě zajímavé uskutečnit ještě další identická průzkumná šetření na středních odborných školách, které jsou zakončeny získáním výučního listu, a to jednak na technických oborech, ale také na oborech netechnických (kadeřník, číšník, masér, ošetřovatel, atd.) a tyto výsledky vzájemně porovnat.

Z pohledu neustále zvyšujících se požadavků praxe a na základě získaných poznatků si myslím, že by bylo vhodné, zařadit do výuky technických oborů doplnění komunikačních dovedností, které by žákům umožnily rychlejší adaptaci na trhu práce. Domnívám se také, že by to mohl být pro střední školu velmi zajímavý marketingový záměr. Pokud by žáci školy byli vybaveni vynikajícími technickými znalostmi a zároveň velmi dobrými komunikačními dovednostmi, stali by se jistě vyhledávanými na trhu práce, získávali by i vyšší pracovní pozice, lepší finanční ohodnocení a škola by si postupně získávala dobré renomé a dostatek žáků.

10 Doporučení pro pedagogickou praxi

Na základě analýz dostupných dokumentů zabývajících se problematikou komunikace v oblasti středního odborného vzdělávání a na základě vyhodnocení provedených dotazníkových šetření bylo navrženo následující doporučení pro pedagogickou praxi.

Návrh doporučení pro pedagogickou praxi:

Včlenit do výuky technických oborů středního odborného vzdělávání, které je zakončeno získáním výučního listu, blok komunikačních dovedností, který se bude specializovat na prohloubení komunikačních dovedností potřebných pro praxi.

Tento blok by v sobě zahrnoval témata týkající se komunikace verbální a neverbální, problematiku předcházení a řešení konfliktů, asertivity a asertivních technik, naslouchání a empatie. Dále by žáky seznámil s typologií lidí a metodami jednání s nimi, způsoby vyjednávání a zmíněny by byly i otázky etiky a morálky.

Pro zajištění tohoto návrhu je však nutno dořešit tři problémy:

Do jaké části výuky bude blok zařazen?

Kdo bude výuku provádět?

Jakou časovou dotaci by měl blok mít?

Do jaké části výuky bude blok zařazen?

Součástí dotazníkové šetření, které bylo realizováno u učitelů odborného výcviku, byla i otázka: „Do jaké části výuky by měl být tento blok zařazen?“. Byla nalezena téměř jednoznačná shoda. Osmdesát sedm procent učitelů odborného výcviku se domnívá, že blok komunikačních dovedností by měl být součástí teoretické výuky, 13 % respondentů se kloní spíše k zařazení do odborného výcviku.

Díky tomu, že dotazníkové šetření bylo na škole prováděno osobně, byly získány i cenné zpětné reakce přímo od učitelů odborného výcviku. Učitelé sami přiznávají, že výuka těchto komunikačních dovedností je potřebná a bylo by vhodné ji zařadit do odborné výuky, poněvadž žáci by tak mohli po celou dobu odborného výcviku tyto komunikační dovednosti přímo aplikovat a vyzkoušet při řešení vzniklých situací. Učitelé odborného výcviku však téměř jednohlasně přiznávají, že požadovanými odbornými znalostmi, které jsou nutné k výuce těchto komunikačních dovedností, nedisponují. Myslím si, že právě tato skutečnost mohla ovlivnit učitele

odborného výcviku k tomu, aby v dotazníkovém šetření směřovali výuku komunikačního bloku do teoretické části.

Kdo bude výuku provádět?

Již z předchozí otázky je patrné, že mistři odborného výcviku tedy odbornými znalostmi, které jsou nutné k výuce komunikačních dovedností, nedisponují. Nabízelo by se tedy řešení v podobě zařazení tohoto bloku do výuky předmětu nauka o společnosti, ani tito učitelé však odborné znalosti k výuce komunikačních dovedností nemají.

Jakou časovou dotaci by měl blok mít?

V dotazníkovém šetření se u učitelů odborného výcviku objevila otázka na časovou dotaci komunikačního bloku. Z předložených variant 5 hodin, 5 až 10 hodin nebo jiný rozsah zvolili respondenti s 65 % jako optimální variantu dobu 5 až 10 vyučovacíh hodin v rámci celé výuky.

Návrhy na realizaci doporučení:

Výuka bloku komunikačních dovedností by byla součástí odborného výcviku.

Časová dotace výuky v rozsahu 5 až 10 vyučovacíh hodin by byla pokryta z disponibilních hodin, kurz by bylo vhodné zařadit do výuky již od 1. ročníku studia.

Učitelé odborného výcviku by absolvovali kurz komunikačních dovedností. Synergickým efektem by v tomto případě bylo uplatňování získaných komunikačních dovedností během celého odborného výcviku žáků, ne pouze při realizaci učebního bloku.

11 Závěr

„Odbornost ani znalosti nejsou uskutečňovány, pokud nejsou komunikovány. Pokud budeme v jakémkoli oboru vyrábět absolventy, kteří nejsou komunikačně zdatní, nemyslí ekonomicky a nejsou připraveni na rizika, tak při důležitém jednání zákonitě neuspějí.“

M. Prypoň, generální ředitel Hewlett-Packard

Téma bakalářské práce „Komunikační dovednosti ve vybraných oborech středního odborného vzdělávání“ jsem zvolil na základě svých vlastních zkušeností. Chtěl jsem zjistit, zda stejné negativní poznatky spojené s problémy v pracovní komunikaci mají i mí bývalí spolužáci a zda s odstupem času došlo k nějaké pozitivní změně ve výuce komunikačních dovedností na oslovené střední odborné škole.

Cílem teoretické části práce bylo zmapovat rozsah komunikačních dovedností stanovených v rámcovém vzdělávacím programu. Toto šetření bylo orientováno na technické obory středního vzdělání, které jsou zakončeny získáním výučního listu. Mapovány byly pouze obory elektrikář, modelář, strojní mechanik, nástrojař a obráběč kovů. Komparací pěti rámcových vzdělávacích programů bylo stanoveno, že pouze 32 % odučených hodin je věnováno všeobecně vzdělávací složce. Do společných okruhů vzdělávání spadá výuka českého jazyka, cizích jazyků, společenskovědního a přírodovědného vzdělávání, matematické a estetické vzdělávání, dále sem přísluší vzdělávání pro zdraví, informačních a komunikačních technologií a také ekonomické vzdělávání. Šedesát osm % vyučovacích hodin tvoří složku odborného vzdělávání.

Praktická část práce byla definována dvěma cíli. Prvním cílem praktické části práce bylo na základě průzkumného šetření zjistit z pohledu respondentů, zda stanovené komunikační dovednosti vymezené rámcovými vzdělávacími programy byly u vybraných oborů během studia součástí výuky. Cílem práce nebylo zjistit kvalitu osvojení komunikačních dovedností, nýbrž pouze stanovit, zda žákům byly tyto dovednosti v rámci výuky předány. Žáci i absolventi jsou s předepsaným rozsahem komunikačních dovedností během výuky seznámeni, což potvrdilo i realizované dotazníkové šetření. Obě skupiny respondentů byly schopny reagovat na položené

otázky. Rovněž i učitelé odborného výcviku rozsah předaných komunikačních dovedností svými reakcemi potvrdili.

Druhým cílem práce bylo rovněž na základě realizovaného průzkumného šetření zjistit, zda by oslovení respondenti doporučili zařadit do školního vzdělávání také výuku komunikačních dovedností zaměřenou na potřeby praxe. Realizované dotazníkové šetření prokázalo, že výukový blok orientovaný právě na komunikační dovednosti, které jsou potřebné v praxi, by ve školní výuce uvítalo 100 % absolventů i učitelů odborného výcviku a 78 % žáků. Oslovení respondenti se tedy jednoznačně, v průměrné výši 93 %, vyslovili pro zařazení tohoto bloku do školního vzdělávání. Součástí realizovaného průzkumu bylo také určit, jaká témata by oslovení respondenti z předložené nabídky preferovali a začlenili do nabízeného výukového bloku. Navrhována byla témata: společenská pravidla, komunikace a chyby v komunikaci, typologie lidí a způsoby jednání s nimi, konflikty a komunikace při jejich zvládnutí, způsob vyjednávání. Nejvíce preferencí získala následující témata: s 59 % téma konflikty a komunikace, po 58 % získaly témata společenská pravidla a způsoby vyjednávání, na čtvrtém místě se poté s 50 % umístilo téma komunikace a chyby v komunikaci.

12 Seznam použité literatury

Odborné publikace

BAUM, Tanja. *Umění přátelského řešení konfliktů*. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-525-7.

BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Komunikativní dovednosti*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0160-6.

ČAKRT, Michal. *Typologie osobnosti pro manažery: kdo jsem já a kdo jste vy?*. Praha: Management Press, 1996, 257 s. ISBN 80-859-4312-3.

DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. 6. Praha: Grada, 2008, 502 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2018-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2.

JANIKOVA, Hana. *Základy komunikačních dovedností: Nejen ústa mluví*. 2. Commservis.com ,s. r. o., 2012.

KELLEROVÁ, Lucie. *Metodika výzkumu v cestovním ruchu: Projekt Výzkum Vývoj Vysočina a Katedra cestovního ruchu*. 1. 2014.

KLAPETEK, Milan. *Komunikace, argumentace, rétorika*. Praha: Grada, 2008, 247 s. ISBN 978-80-247-2652-6.

KLENKOVÁ, Jiřina, Barbora BOČKOVÁ a Ilona BYTEŠNÍKOVÁ. *Kapitoly pro studenty logopedie*. 1. Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-229-1.

KOLÁŘ, Zdeněk a Alena VALIŠOVÁ. *Analýza vyučování*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2857-5.

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi - 2*. 2. Praha: Grada, 2010, 361 s. Manažer. ISBN 978-80-247-2339-6.

PAULÍK, Karel. *Psychologické základy lidské komunikace*. 1. Ostrava: Fakulta strojní VŠB - TU Ostrava, 2007.

PLAMÍNEK, Jiří. *Vedení lidí, týmů a firem: praktický atlas managementu*. 2. Praha: Grada, 2003, 151 s. Manažer. ISBN 80-247-0403-X.

PLAMÍNEK, Jiří. *Konflikty a vyjednávání: umění vyhrávat, aniž by někdo prohrál. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, 136 s. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-2944-2.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, 292 s. ISBN 80-717-8029-4.

SMEJKAL, Vladimír a Hana SCHELOVÁ BACHRACHOVÁ. *Velký lexikon společenského chování*. Praha: Grada, 2007, 354 s. ISBN 978-80-247-1560-5.

ŠTĚPANÍK, Jaroslav. *Umění jednat s lidmi: [cesta k úspěchu]*. Praha: Grada, 2003, 152 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-0530-3.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1770-8.

VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací. 1.* Praha: Grada, 2008. ISBN 24767420.

Internetové zdroje

Business encyklopedie. *ManagementMania* [online]. Copyright©2011-2013 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/kompetence>

Etiketa je základní kámen úspěšné komunikace. *IPodnikatel.cz - Portál pro podnikatele* [online]. ©2011-2014 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Komunikacni-dovednosti/etiketa-je-zakladni-kamen-uspesne-komunikace.html>

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce: Výběr oboru vzdělání [online]. 2010 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1/5#filtrForm>

Managementmania: know-how. *Managementmania* [online]. ManagementMania, 2011 [cit. 2016-05-23]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/know-how>

Nováková Marie : Ano sobě, druhým a životu [online]. 2013 [cit. 2016-05-31]. Dostupné z: <http://38126.w26.wedos.ws/>

Psychologie pro střední školy: Osobnost. *Www.rvp.cz: http://wiki.rvp.cz/* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Ucebni_texty/Psychologie_pro_st%C5%99edn%C3%AD_%C5%A1koly

Rámcový vzdělávací program elektrikář. Wwww.msmt.cz: vzdelavani/stredni-vzdelavani [online]. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/RVP/H/RVP%202651H01%20Elektrikar%202651H02%20Elektrikar%20silnoprout.pdf>

Sběry statistických dat: Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol. *Národní ústav pro vzdělání: Publikace a studie v chronologickém řazení* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení, 2014 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Potreby_zamestnavatele_porovnan_i_2004_2013_pro_www.pdf

Sociální komunikace [online]. 2016, 14 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: [http://www.szs.svitavy.cz/userfiles/download/\[156\]_om-5_komunikace.pdf](http://www.szs.svitavy.cz/userfiles/download/[156]_om-5_komunikace.pdf)
Školský zákon: Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání [online]. 2004, (561/2004 Sb.) [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>, [online]. [cit. 2016-04-23].

Temperament a charakter. *Cyrlometodějské gymnázium a střední odborná škola pedagogická Brno* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://cmsps.cz/~predmety/Ps/Obecna%20psychologie/Temperament%20a%20charakter.pdf>

13 Přílohy

Příloha č. 1: Ukázka ŠVP obor elektrikář

Předmět Český jazyk a literatura (str. 1/2)

(žlutě podbarveny pasáže týkající se komunikačních dovedností)

Elektrikář - denní studium - inovace Uč
 ŠVP 26-51-H01 Elektrikář

7 Učební osnovy

7.1 Jazykové vzdělávání a komunikace

7.1.1 Český jazyk a literatura

1. ročník	2. ročník	3. ročník
3	1	1
Iva Hrubá	Iva Hrubá	Iva Hrubá

Charakteristika předmětu

Obecný cíl předmětu český jazyk a literatura
 Jazykové vzdělávání v českém jazyce **vychovává žáky ke sdělnému, kultivovanému jazykovému projevu a podílí se na rozvoji jejich duchovního života. Obecným cílem jazykového vzdělávání je rozvíjet komunikační kompetenci žáků a naučit je užívat jazyka jako prostředku k dorozumívání a myšlení, k přijímání, sdělování a výměně informací. Jazykové vzdělávání se rovněž podílí na rozvoji sociálních kompetenci žáků. K dosažení tohoto cíle přispívá i estetické vzdělávání a naopak estetické vzdělávání prohlubuje i znalosti jazykové a kultivuje jazykový projev žáků.**

Estetické vzdělávání významně přispívá ke kultivaci člověka, vychovává žáky ke kultivovanému jazykovému projevu a podílí se na rozvoji jejich duchovního života. Má nadpředmětový charakter; při tvorbě školních vzdělávacích programů je proto třeba dbát na to, aby prolínalo co největším počtem vyučovacích předmětů.

Charakteristika učiva a pojetí výuky
 Těžšíste výchovně-vzdělávacích cílů předmětu je
 - v uplatňování mateřského jazyka v rovné recepci, reprodukce a interpretace;
 - ve využívání jazykových vědomostí a dovedností v praktickém životě, vyjadřování se srozumitelně a souvisle, formulování a obhajování svých názorů;
 - v chápání významu kultury osobního projevu pro společenské a pracovní uplatnění;
 - v získávání a kritickém hodnocení informací z různých zdrojů a jejich předávání vhodným způsobem s ohledem na jejich uživatele
 - v utváření kladného vztahu k materiálním a duchovním hodnotám, ke snaze přispívat k jejich tvorbě i ochraně.

Vytvořený systém kulturních hodnot pomáhá formovat postoje žáka a je obranou proti snadné manipulaci a intoleranci. Estetické vzdělávání se podílí rovněž na rozvoji sociálních kompetenci žáků.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:
 - uplatňovali ve svém životním stylu estetická kritéria;
 - chápali umění jako specifickou výpověď o skutečnosti;
 - správně formulovali a vyjadřovali své názory;
 - přistupovali s tolerancí k estetickému citění, vkusu a zájmu druhých lidí;
 - podporovali hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a měli k nim vytvořen pozitivní vztah;
 - získali přehled o kulturním dění;
 - uvědomovali si vliv prostředků masové komunikace na utváření kultury.

Hodnocení výsledků žáků
 V předmětu český jazyk a literatura se klade důraz nejen na sumu teoretických poznatků, ale i na rozvoj praktických dovedností a na motivaci žáků, na využití znalostí literárně-teoretické terminologie při interpretaci uměleckých textů.
 V estetickém vzdělávání se při hodnocení klade důraz na znalosti jazykové, na kultivaci jazykového projevu žáků. Při práci s uměleckým textem se usiluje o výchovu k vědomému, kultivovanému čtenářství. Poznání textu slouží rovněž k vytváření rozmanitých komunikačních situací, v nichž probíhá dialog žáků s texty a učitelem i mezi žáky navzájem.
 Žáci jsou vedeni i k esteticky tvořivým aktivitám.

Str. 2/2

Elektrikář - denní studium - inovace

U
7.1.1 Čer

RVP 20-51-H01 Elektrikář

Popis přínosu předmětu k rozvoji klíčových kompetencí aplikaci průřezových témat

V předmětu český jazyk a literatura jsou rozvíjeny komunikativní dovednosti, dovednosti řešit problémy a problémové situace, ovládat různé techniky učení, uplatňovat způsoby práce s textem, být čtenářsky gramotný, s porozuměním poslouchat mluvené projevy.

V estetickém vzdělávání jsou rozvíjeny komunikativní kompetence, dovednosti řešit problémy a problémové situace, personální a sociální kompetence.

V předmětu český jazyk a literatura jsou využívány kompetence žáků získané v tematických celcích předmětů nauka o společnosti a cizí jazyky.

V části zahrnující estetické vzdělávání jsou využívány kompetence žáků získané v tematických celcích předmětů nauka o společnosti, cizí jazyky a český jazyk.

Klíčové kompetence

- Kompetence k učení
  - ovládat samostudium
  - zvládat formy problémového vyučování
  - vybrat a využívat pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie
  - mít pozitivní vztah k učení a vzdělávání
  - uplatňovat různé způsoby práce s textem (zvl. studijní a analytické čtení), umět efektivně vyhledávat a zpracovávat informace
  - s porozuměním poslouchat mluvené projevy (např. výklad, přednášku, proslav aj.), pořizovat si poznámky
  - využívat ke svému učení různé informační zdroje včetně zkušeností svých i jiných lidí
  - operovat s obecně užívanými termíny, znaky a symboly
- Komunikativní kompetence
  - zaznamenávat písemně podstatné myšlenky a údaje z textů, popř. projevů jiných lidí
  - dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro základní pracovní uplatnění dle potřeb a charakteru příslušné odborné kvalifikace (např. porozumět základní odborné terminologii a základním pracovním pokynům v písemné i ústní formě)
  - pochopit výhody znalosti cizích jazyků pro životní i pracovní uplatnění, být motivováni k prohlubování svých jazykových dovedností
  - účastnit se aktivně diskusí, formulovat a obhajovat své názory a postoje
  - vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování
  - dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro základní komunikaci v cizojazyčném prostředí nejméně v jednom cizím jazyce
  - formulovat své myšlenky srozumitelně a souvisle, v písemné podobě přehledně a jazykově správně
  - snažit se dodržovat jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii
  - vyplňovat různé formuláře a zadání
  - zvládat komunikaci s orgány státní správy a samosprávy

Průřezová témata pokrývaná předmětem

Člověk a svět práce

Rozvíjením tohoto průřezového tématu jsou žáci připravováni na to, aby se dokázali úspěšně prosadit na trhu práce. Žáci mají být schopni pracovat s informacemi, vyhledávat a využívat informace, psát profesní životopisy, odpovědně se rozhodovat na základě vyhodnocení získaných informací, verbálně komunikovat při důležitých jednáních, písemně se vyjadřovat při úřední korespondenci.

Na budoucí profesní život žáků pozitivně působí také kultivace jazykového projevu.

Předmět Odborný výcvik (str.1/3)

(žlutě podbarveny pasáže týkající se komunikačních dovedností)

1. ročník	2. ročník	3. ročník
6+5	12+2	17+3
Jiří Líbna	Jiří Líbna	Jiří Líbna

Střední škola technická Žďár nad Sázavou
SMILE verze 2.6.3

- denní studium - inovace Učeb
7.9.8 C

01 Elektřina

7.9.8 Odborný výcvik

Charakteristika předmětu

Obecný cíl předmětu
Cíl předmětu odborný výcvik směřuje k doplnění teoretických znalostí žáků o praktické dovednosti.

Charakteristika učiva a pojetí výuky
Žáci získávají specifické znalosti a dovednosti oboru elektrikář. Naučí se základům praktických dovedností potřebných při elektromontážních pracích. Dále jsou žáci vybaveni vědomostmi a dovednostmi potřebnými při provádění elektrotechnických měření, používání elektronických součástek a sestavování jednoduchých elektronických obvodů a zařízení. Musí umět provádět elektromontážní práce v silnoproudých a slaboproudých instalacích a na elektrických sítích. Žáci se učí provádět elektrotechnická měření zaměřené na elektrické stroje a náročnější elektronická zařízení.

Naučí se provádět montáž, údržbu, zapojení a zkoušení netočivých a točivých elektrických strojů, složitějších silnoproudých elektrických a elektronických zařízení. Žáci jsou vybaveni vědomostmi a dovednostmi potřebnými při navrhování a sestavování pneumatických, hydraulických, elektropneumatických a elektrohydraulických systémů.

Klíčové kompetence

- **Kompetence k učení**
  - ovládat samostudium
  - zvládat formy problémového vyučování
  - vybrat a využívat pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie
  - mít pozitivní vztah k učení a vzdělávání
  - uplatňovat různé způsoby práce s textem (zvl. studijní a analytické čtení), umět efektivně vyhledávat a zpracovávat informace
  - s porozuměním poslouchat mluvené projevy (např. výklad, přednášku, proslav aj.), pořizovat si poznámky
  - využívat ke svému učení různé informační zdroje včetně zkušeností svých i jiných lidí
  - operovat s obecně užívanými termíny, znaky a symboly
  - posoudit vlastní pokrok v učení
  - znát možnosti svého dalšího vzdělávání, zejména v oboru a povolání
  - znát možnosti svého dalšího vzdělávání, zejména v oboru a povolání
- **Kompetence k řešení problémů**
  - používat různé způsoby myšlení při řešení problémů
  - spolupracovat při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení)
  - volit prostředky a způsoby (pomůcky, studijní literaturu, metody a techniky) vhodné pro splnění jednotlivých aktivit, využívat zkušenosti a vědomosti nabytých dříve
  - porozumět zadání úkolu nebo určit jádro problému, získat informace potřebné k řešení problému, navrhnout způsob řešení, popř. varianty řešení, a zdůvodnit jej, vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky
  - zhodnotit svoji situaci a rozhodnout se pro optimální řešení

Předmět Odborný výcvik 2/3

Elektrikář - denní studium - inovace

RVP 26-51-H/01.Elektrikář

- mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědom důsledků nezdravého životního stylu a závislosti
- stanovovat si cíle a priority podle svých osobních schopností, zájmové a pracovní orientace a životních podmínek
- reagovat adekvátně na hodnocení svého vystupování a způsobu jednání ze strany jiných lidí, přijímat radu i kritiku
- spolupracovat s ostatními
- adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraven řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní
- ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání jiných lidí
- využívat zkušenosti jiných lidí
- podněcovat práci týmu vlastními návrhy ke zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých
- přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým
- spolupracovat při řešení svěřených úkolů
- Občanské kompetence a kulturní povědomí
  - jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu
  - dodržovat zásady společenského chování
  - uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních
  - vytvářet si komplexní pohled na přírodní jevy
- Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
  - mít přehled o možnostech uplatnění na trhu práce v daném oboru; cílevědomě a zodpovědně rozhodovat o své budoucí profesní a vzdělávací dráze
  - mít reálnou představu o pracovních, platových a jiných podmínkách v oboru a o požadavcích zaměstnavatelů na pracovníky a umět je srovnávat se svými představami a předpoklady
  - uvědomovat si význam celoživotního vzdělávání
  - umět získávat a vyhodnocovat informace o pracovních i vzdělávacích příležitostech, využívat poradenských a zprostředkovatelských služeb jak z oblasti světa práce, tak vzdělávání
  - vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, prezentovat svůj odborný potenciál a své profesní cíle
  - znát obecná práva a povinnosti zaměstnavatelů a pracovníků

Předmět Odborný výcvik (str. 3 /3)

Elektrikář - denní studium - inovace		Uče 7.3
RVP 26-51-H01 Elektrikář		
<ul style="list-style-type: none"> • uplatňovat při řešení různé metody myšlení • rozlišovat různá bezpečnostní a kvalitativní specifika pro různá napětí • znát zásady obsluhy svěřených strojů • Používat technickou dokumentaci <ul style="list-style-type: none"> • chápat tvar součástí a viděli souvislost mezi zobrazením na výkrese a skutečnou součástí • orientovat se na výkrese a rozumět zobrazení • orientovat se v kótování součástí • orientovat se v normalizaci při tvorbě technických výkresů • porozumět zápisu tolerování rozměrů, tvaru a vzájemné polohy prvků na výkrese • posoudit úplnost výkresu včetně označování změn na výkrese • rozumět označení drsnosti na výkrese • správně využívat pomůcky při tvorbě technické dokumentace • porozumět označení doplňujících údajů na výkrese • orientovat se v jednoduchém výkrese sestavení včetně seznamu položek • porozumět jednoduchým schematickým výkresům • Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci <ul style="list-style-type: none"> • znát a dodržovat základní právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence 		
Průřezová témata pokrývaná předmětem		
Člověk a svět práce		
- exkurze v partnerských výrobních závodech Žďas a.s. - 1. ročník DEL Žďár nad Sázavou - 2. ročník eON Žďár nad Sázavou - 3. ročník		
1. ročník		
Garant předmětu: Ing. Jiří Kroupa, 1+1 týdně, P		
Princip výroby odlitků		
Dotace učebního bloku: 1		
Výsledky vzdělávání	Učivo	
	- princip výroby odlitků - odlitek, model, forma, chlazení kovu.	
Průřezová témata	přesahy do učebních bloků:	přesahy z učebních bloků:
Měření a orýsování dřeva		
Dotace učebního bloku: 2		
Výsledky vzdělávání	Učivo	
Žák:	- měření a měřidla pro výrobu modelových zařízení - orýsování součástí plošné a prostorové	
• zná jednotlivé druhy měření, měřidel		
• odstraňuje chyby při měření		
• zná orýsování součástí		

Příloha č. 2: Přehled rozpracování RVP do ŠVP

Přehled rozpracování RVP do ŠVP

Název ŠVP		Elektrikář - denní studium - inovace				
Platnost		01.09.2012	Dosažené vzdělání	Střední odborné vzdělání s výučním listem		
Kód a název oboru		RVP 26-51-H/01 Elektrikář		Délka studia v letech:	3	
		RVP		ŠVP <small>disponibilní</small>		
Jazykové vzdělávání a komunikace	9	288		11	363	
Vzdělávání a komunikace v českém jazyce	3	96	Český jazyk a literatura	5	165	
Vzdělávání a komunikace v cizím jazyce	6	192	Cizí jazyk	6	198	
Společenskovední vzdělávání	3	96		3	99	
Společenskovední vzdělávání			Nauka o společnosti	3	99	
Přírodovědné vzdělávání	4	128		4	132	
Fyzikální vzdělávání			Fyzika	2	66	
Chemické vzdělávání			Chemie	1	33	
Biologické a ekologické vzdělávání			Ekologie	1	33	
Matematické vzdělávání	5	160		5	165	
Matematické vzdělávání			Matematika	5	165	
Estetické vzdělávání	2	64				
Vzdělávání pro zdraví	3	96		3	99	
Vzdělávání pro zdraví			Tělesná výchova	3	99	
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	3	96		3	99	
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích			Informatika	3	99	
Ekonomické vzdělávání	2	64		2	66	
Ekonomické vzdělávání			Ekonomika	2	66	
Odborné vzdělávání	49	1568		67	2211	15 495
Elektrotechnické instalace, montáže a opravy	39	1248	Elektrotechnika	6	198	
			Technická dokumentace	5	165	
Elektrotechnika	5	160	Strojnictví	1	33	1 33
Elektrotechnické instalace, montáže a opravy			Elektrické stroje a přístroje	2	66	
			Automatizace	3	99	3 99
			Technologie	5	165	1 33
			Odborný výcvik	45	1485	10 330
disponibilní	16	512				16 528
Celkem	80	2560		83	3267	

Příloha č. 3: Dotazník pro žáky**Dotazník žáci**

Vážení žáci,

jmenuji se Vít Peňáz a jsem absolventem vaší školy. Nyní studuji na Mendlově univerzitě v Brně obor Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku. Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění přiloženého dotazníku, který bude sloužit jako podklad při zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a obsahuje 20 otázek.

Hlavním tématem mé práce je zmapování stavu komunikačních dovedností studentů učebních tříletých technických oborů.

(Komunikační dovednosti = psaní, čtení, mluvený projev, vystupování a chování)

Předem Vám děkuji za spolupráci a pomoc.

Vít Peňáz

Způsob vyplňování: Vámi vybranou variantu prosím zakřížkujte.

(V případě, že si již zakřížkovanou odpověď rozmyslíte a budete chtít označit jinou variantu, opět tuto variantu zakřížkujte a dejte ji ještě do kolečka.)

1. Na jakém učebním oboru studujete?

Modelář

Strojní mechanik

Nástrojař

Obráběč kovů

Elektrikář

2. Dokázal byste na základě získaných školních dovedností sestavit písemnou nabídku pro zákazníka, který si u Vás objedná výrobu zboží, nebo realizaci služby?

Ano

Ne

Nevím

3. Myslíte si, že dokážete pořídit z výkladu učitele odpovídající poznámky?

Ano

Ne

Nevím

4. Stal jste se během výuky součástí týmu, ve kterém jste spolupracoval se spolužáky na řešení úkolů?

Ano

Ne

Nevím

5. Získal jste během studia znalosti ohledně toho, jak postupovat při řešení konfliktu při výkonu profese?

Ano Ne Nevím

6. Dokážete najít, zpracovat, vyhodnotit a prakticky použít informace, které potřebujete (např. postup při založení živnosti)?

Ano Ne Nevím

7. Naučil jste se během výuky ze zadaných podkladů vytvořit prezentaci?

Ano Ne Nevím

8. Prezentoval jste během výuky z připravených podkladů svou práci před spolužáky?

Ano Ne Nevím

9. Probíhaly v rámci odborného výcviku diskuze s učiteli odborného výcviku nad zadanými pracovními postupy nebo problémy?

Ano Ne Nevím

10. Získal jste během studia znalosti práce na počítači s různými informačními a komunikačními zdroji (internet, email, sociální sítě)?

Ano Ne Nevím

11. Byl Vám při výuce dán prostor k vyslovení Vašeho názoru a možnost jeho obhájení?

Ano Ne Nevím

12. Pokud získáte pracovní místo odpovídající Vašemu vystudovanému oboru, myslíte si že budete schopen porozumět běžně používaným odborným výrazům?

Ano Ne Nevím

13. Byly v rámci vyučování zařazeny do výuky základy společenského chování?

Ano

Ne

Nevím

14. Dokážete adekvátně reagovat na kritiku?

Ano

Ne

Nevím

15. Jste schopen vyřešit asertivně reklamaci nově zakoupené vrtáčky?

Ano

Ne

Nevím

16. Jste schopen po přečtení za daného textu zformulovat stručně a výstižně hlavní myšlenku?

Ano

Ne

Nevím

17. Pokud je Vám za dána práce a Vy jste za dání neporozuměl, jste schopen požádat o vysvětlení nejasností?

Ano

Ne

Nevím

18. Označte křížkem z níže uvedených klíčových kompetencí tři podle Vás nejdůležitější, které budete potřebovat pro výkon svého povolání.

Kompetence k učení

Kompetence k řešení problémů

Komunikativní kompetence

Personální a sociální kompetence

Občanské kompetence a kulturní povědomí

Matematické kompetence

Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Kompetence využívání informačních komunikačních technologií a práce s informacemi

19. Uvítal byste během školní výuky možnost zařazení učebního bloku, který by se specializoval na prohloubení komunikačních dovedností?

Ano

Ne*

Nevím*

*Pokud jste zvolil tuto variantu, otázku č. 20 již nevyplňujte.

20. Které z nabízených témat je pro Vás zajímavé a včlenil byste jej do nabízené učebního bloku?

- *Zakřížkovat můžete žádnou, všechny, nebo pouze některé z nabízených možností.*

Společenská pravidla

Komunikace a chyby v komunikaci

Typologie lidí a způsoby jednání s nimi

Konflikty a komunikace při jejich zvládnutí

Způsoby vyjednávání

Vámi navrhované téma/témata: .....

.....

.....

.....

Příloha č. 4: Dotazník pro absolventy

Dotazník absolvent

Vážení absolventi,
jmenuji se Vít Peňáz a jsem rovněž absolventem Střední školy technické ve Žďáře nad Sázavou. Nyní studuji na Mendlově univerzitě v Brně obor učitelství praktického vyučování a odborného výcviku. Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad při zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a má 21 otázek.

Hlavním tématem práce je **zmapování stavu komunikačních dovedností** (tj. psaní, čtení, mluvený projev, vystupování a chování) **kteří jste získali na střední škole** ve srovnání s těmi, **kteří jste v praxi postrádali**.

Předem Vám děkuji za spolupráci a pomoc.
Vít Peňáz

Způsob vyplňování: Vámi vybranou variantu prosím zakřížkujte.

1. Jaký učební obor jste studoval?

Modelář

Strojní mechanik

Nástrojař

Obráběč kovů

Elektrikář

2. Dokázal jste na základě získaných školních dovedností sestavit písemnou nabídku pro zákazníka, který si u Vás objedná výrobu zboží, nebo realizaci služby?

Ano

Ne

Nevím

3. Myslíte si, že jste dokázal pořídít z výkladu učitele relevantní poznámky?

Ano

Ne

Nevím

4. Stal jste se během výuky součástí týmu, ve kterém jste spolupracoval se spolužáky na řešení úkolů?

Ano

Ne

Nevím

5. Získal jste během studia teoretické nebo praktické znalosti ohledně řešení konfliktů při výkonu profese?

Ano Ne Nevím

6. Dokázal jste po ukončení studia: najít, zpracovat, vyhodnotit a prakticky použít informace, které jste potřeboval (zjistit, potřebné údaje k založení živnosti ...)?

Ano Ne Nevím

7. Naučil jste se během výuky ze zadaných podkladů vytvořit prezentaci?

Ano Ne Nevím

8. Prezentoval jste během výuky z připravených podkladů svou práci před spolužáky?

Ano Ne Nevím

9. Byl ve výuce prostor k vzájemné diskuzi mezi žáky a učitelem?

Ano Ne Nevím

10. Získal jste během studia znalosti práce na počítači s různými informačními a komunikačními zdroji (internet, email, sociální sítě)?

Ano Ne Nevím

11. Byl Vám při výuce dán prostor k vyslovení Vašeho názoru a možnost jeho obhájení?

Ano Ne Nevím

12. Byl jste po ukončení studia schopen správně používat odbornou terminologii?

Ano Ne Nevím

13. Byla součástí studia i výuka společenských pravidel?

Ano

Ne

Nevím

14. Dokážete adekvátně reagovat na kritiku?

Ano

Ne

Nevím

15. Byl jste schopen po ukončení studia, vyřešit asertivně reklamaci nově zakoupené vrtačky?

Ano

Ne

Nevím

16. Byl jste schopen po přečtení zadaného textu zformulovat stručně a výstižně hlavní myšlenku?

Ano

Ne

Nevím

17. Pokud Vám byla zadána práce a Vy jste zadání neporozuměl, byl jste schopen požádat o vysvětlení nejasností?

Ano

Ne

Nevím

18. Označte křížkem z níže uvedených klíčových kompetencí tři podle Vás nejdůležitější, které potřebujete pro výkon svého povolání.

Kompetence k učení

Kompetence k řešení problémů

Komunikativní kompetence

Personální a sociální kompetence

Občanské kompetence a kulturní povědomí

Matematické kompetence

Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Kompetence využívání informačních komunikačních technologií a práce s informacemi

19. Uvítal byste, pokud by mohl být do školní výuky zařazen učební blok, který by se specializoval na prohloubení komunikačních dovedností?

Ano

Ne*

Nevím*

*Pokud jste zvolil tuto variantu, otázku č. 20 již nevyplňujte.

20. Které z nabízených témat týkajících se komunikačních dovedností byste do nabízeného učebního bloku z pohledu praxe preferoval?

- *Zakřížkovat můžete žádnou, všechny, nebo pouze některé z nabízených možností.*
- *Případně uveďte Váš návrh tématu, které považujete v oblasti komunikace za zajímavé.*

Společenská pravidla

Komunikace a chyby v komunikaci

Typologie lidí a způsoby jednání s nimi

Konflikty a komunikace při jejich zvládnání

Způsoby vyjednávání

Další Vámi navrhované téma/témata:

.....
.....
.....

21. Před kolika lety jste ukončil studium na střední škole?

1-2 roky

3-5 let

více jak 5 let

Příloha č. 4: Dotazník pro učitele odborného výcviku

Dotazník učitel odborného výcviku

Vážení učitelé odborného výcviku,

jmenuji se Vít Peňáz a jsem bývalým žákem vaší školy. Nyní jsem studentem třetího ročníku na Institutu celoživotního vzdělávání Mendlovy univerzity v Brně, obor Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku.

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který bude využit jako podklad při zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a má 23 otázek.

Hlavním tématem práce je zmapování stavu komunikačních dovedností (psaní, čtení, mluvený projev, vystupování a chování) vyučovaných na škole dle rámcového vzdělávacího programu **a porovnání tohoto stavu se skutečnými potřebami praxe. Aby bylo možné dosáhnout objektivního výsledku, bude dotazníkové šetření probíhat jednat u studentů třetích ročníků, jednak u vás – učitelů odborného výcviku a také u absolventů školy.** Předem Vám děkuji za spolupráci a pomoc.

Vít Peňáz

Způsob vyplňování:

Vámi vybranou variantu prosím zakřížkujte, u otázek kde je ponechán prostor pro vyslovení Vašeho názoru, jej vepište prosím do připraveného řádku.

(V případě, že si již zakřížkovanou odpověď rozmyslíte a budete chtít označit jinou variantu, opět tuto variantu zakřížkujte a dejte ji ještě do kolečka.)

1. Který učební obor vyučujete?

Modelář

Strojní mechanik

Nástrojař

Obráběč kovů

Elektrikář

2. Myslíte si, že by žák dokázal na základě získaných školních dovedností sestavit písemnou nabídku pro zákazníka na objednané zboží či službu?

Ano

Ne

Nevím

3. Dokáží si podle Vás žáci udělat z výkladu látky odpovídající poznámky?

Ano

Ne

Nevím

4. Umi dle Vašeho názoru žáci spolupracovat v týmu?

Ano

Ne

Nevím

5. Vědí žáci, jak správně postupovat u řešení konfliktu při výkonu profese?

Ano

Ne

Nevím

6. Myslíte si, že žáci dokáží pracovat s informacemi tj. vyhodnotit, vyhledávat, použít?

Ano

Ne

Nevím

7. Jsou dle Vašeho názoru žáci schopni samostatně vytvořit prezentaci na zadané téma?

Ano

Ne

Nevím

8. Umi žáci prezentovat svou práci před spolužáky?

Ano

Ne

Nevím

9. Probíhaly v rámci odborného výcviku diskuze mezi Vámi a žáky nad zadanými pracovními postupy nebo vzniklými problémy?

Ano

Ne

Nevím

10. Získali dle Vašeho názoru žáci znalosti práce na počítači s různými informačními a komunikačními zdroji (internet, email, sociální sítě)?

Ano

Ne

Nevím

11. Umi žáci vyslovit a také i obhájit své názory?

Ano

Ne

Nevím

12. Umi žáci správně používat odbornou terminologii?

Ano

Ne

Nevím

13. Byly v rámci vyučování zařazeny do výuky základy společenského chování?

Ano

Ne

Nevím

14. Dokáží žáci adekvátně reagovat na Vaši radu a kritiku?

Ano

Ne

Nevím

15. Dokáží žáci adekvátně zareagovat v situacích, které od nich vyžadují takt a ohleduplnost (projevit empatii, reklamace vrtačky.)?

Ano

Ne

Nevím

16. Dokáží dle Vašeho názoru žáci po přečtení zadaného textu zformulovat stručně a výstižně hlavní myšlenku?

Ano

Ne

Nevím

17. Pokud žáci nepochopí zadání, jsou schopni požádat o vysvětlení nejasností?

Ano

Ne

Nevím

18. Označte křížkem z níže uvedených klíčových kompetencí tři podle Vás nejdůležitější, které bude žák potřebovat pro výkon svého povolání.

Kompetence k učení

Kompetence k řešení problémů

Komunikativní kompetence

Personální a sociální kompetence

Občanské kompetence a kulturní povědomí

Matematické kompetence

Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Kompetence využívání informačních komunikačních technologií a práce s informacemi

19. Domníváte se, že by bylo vhodné zařadit do výuky blok komunikačních dovedností, který by se specializoval na potřeby praxe?

Ano

Ne*

Nevím*

*Pokud jste zvolil tuto variantu, otázku č. 20, 21, 22 již nevyplňujte.

20. Které z nabízených témat shledáváte zajímavé a včlenil byste jej do nabízené učební bloku?

- Zakřížkovat můžete žádnou, všechny, nebo pouze některé z nabízených možností
- Případně uveďte Váš návrh tématu, které považujete v oblasti komunikace za zajímavé.

Společenská pravidla

Komunikace a chyby v

Typologie lidí a způsoby jednání s nimi

Konflikty a komunikace při zvládnutí konfliktů

Způsoby vyjednávání

Vámi navrhované téma/témata: .....

.....

.....

.....

21. Do jaké části výuky by měl být tento blok zařazen?

Teoretická výuka

Odborný výcvik

22. Kolik vyučovacích hodin by podle Vás měl tento výukový blok mít?

5 hod.

5-10 hod.

jiný rozsah, jaký .....

